P.O.BOX 7066
163 07 SPANGA
SWEDEN
Postgiro: 420 4506 - 2

سەردەمی نوێ

ڕۆژنامەیەکی سیاسی - فەرهەنگی کۆمەڵایەتییە

خاوەنی ئیمتیاز
د. جەمشید حەیدەری
سەرنووسەر
کریم حسامی

ساڵی دووهەم | ژمارە ١٧ | جۆزەردان یونی ١٩٨٧ | نرخی ١٠ کرۆنی سویدییە

کۆنفرەنسی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و مەسەلەی کورد

بە گوێرەی دەنگوباسی ئاژانسەکانی خەبەری ئاخافتنی پیاوە سیاسییەکانی ڕۆژئاوا و وڵاتانی عەرەبی پاش چەند ساڵ باس و دەم بە دەمە و کێشە و لێکۆڵینەوە، پێکهاتنی کۆنفرەنسی نێونەتەوەیی، بۆ چارەسەر کردنی کێشەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و پێکهێنانی ئاشتی لەو هەرێمە، بە تایبەت ئاشتی عەرەب و ئیسرائیل، هەروا دێتە بەرچاو کە وێ ناچێ هیچ دوور بێ ئەم کۆنفرەنسە لە ساڵی داهاتوودا پێک بێ.

پێشنیاری پێکهێنانی کۆنفرەنسی نێونەتەوەیی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست، بۆ لێکۆڵینەوە و چارەسەر کردنی مەسەلەی فەلەستین و کێشەی نێوان عەرەب و ئیسرائیل، لە لایەن دەوڵەتی سۆڤیەتەوە هاتە گۆڕێ. چەند ساڵ لەمەوبەر نوێنەری یەکێتی سۆڤیەتی لە کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان پێشنیاری کرد کە بۆ چارەسەر کردنی مەسەلەی فەلەستین و پێکهاتنی ئاشتی لەو هەرێمە، کۆنفرەنسێکی نێونەتەوەیی بە بەشداری پێنج دەوڵەتی ئەندامی شورای ئەمنیەت و وڵاتە عەرەبییەکانی خاک داگیرکراو و نوێنەری ڕاستەقینەی گەلی فەلەستین، واتە ڕێکخراوی ئازادیخوازی فەلەستین پێک بێ.

ئەو پێشنیارە هەر لە سەرەتاوە لە گەڵ بەرهەڵستی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا و ئیسرائیل بەرەوڕوو بوو. دەوڵەتی میسریش کە تازە کەوتبووە نێو زەلکاوی پەیمانی کەمپ دیڤید و بە دەندوک پێوە ببوو، لە ئاستی ئەو پێشنیارە لالوت بوو. لایوابوو کە پلانی کەمپ دیڤید بە یەکجاری مەسەلەی فەلەستین و عەرەب و ئیسرائیل چارەسەر دەکا. ئەمریکا و ئیسرائیلیش بە هیچ جۆر نەیاندەویست کە دەستی یەکێتی سۆڤیەتی بکەوێتە نێو کێشەی نێوان عەرەب و ئیسرائیل و بێتە نێو کارەساتەکانی ئەم ناوچەیە. لایان وابوو ئاشتبوونەوەی میسر و ئیسرائیل ئیتر گشت مەسەلەکانی چارەسەر کردوە.

بۆ ل ٢

تێڕوانینی ئیسلامییەکان لە مەسەلەی کورد

جەمشید حەیدەری

مەسەلەی کورد لە ئێران و عێراق، یا باشترە بڵێین لەو وڵاتانەی کە بە ئیسلام ناو دەبرێن نوێ نییە. کوردستان و میللەتی کورد بەگشتی لە سەرەتای پەیدا بوونی ئیسلام ئەو دینەیان بە سەردا سەپێنراوە، لە دوایشدا بە دڵ و گیان لە پێناویدا زۆر قوربانییان داوە و ژمارەیەکی زۆریش لە پیاوی زانا و ناودارەکانی ئیسلام کورد بوون. تەنانەت یەکێک لەوانەی کە لە مێژووی ئیسلامدا دەوری کاریگەری نواندوە، سەلاحەدینی ئەیووبی کە کوردە بوو. لەو ڕۆژەوە کە بزووتنەوەی ڕابەرینەکان بۆ مافی نەتەوایەتی و سەربەخۆیی دەست پێ کراون، سەرکردەو پیاوە ئاینییەکان دەورێکی گەورەیان نواندوە لە ڕێبەرایەتی ئەو ڕاپەڕین و بزووتنەوانەدا. بە تایبەتی لە سەدەی نۆزدەوە ڕاپەڕینی ساڵی ١٨٨٠ ی شێخ عوبەیدوڵڵای نەهری، ١٩٢٥ ڕاپەڕینی شێخ سەعیدی پیران، ١٩١٩ شۆڕشی شێخ مەحموودی حەفید، ڕاپەڕینەکانی شێخەکانی بارزان، پێشەوای بەڕێز قازی محەممەد. بەڵام با بزانین هەڵوێستی ئەو دەوڵەتانەی کە بە ناو پەیڕەوی ئیسلامیان کردوە یا دەیکەن یا خود خۆیان بە سێبەری خوا زانیوە لە سەر زەمین، چۆن بووە لە بەرامبەر کورد و داخوازییەکانی گەلی کوردستان؟

بۆ ل ٤

ڕۆژی جیهانی منداڵان

ئەم هەژارانە تیایان فێر دەکەن و پاشان ڕایان دەدەن بۆ سەربازانی شەڕ و بە کوشتیان دەدەن.

بۆ ل ٥

ڕۆژی هەوەڵی مانگی ژوئەن بە ڕۆژی نێونەتەوەیی منداڵ دیاری کراوە. بە گوێرەی بەیاننامەی مافی منداڵ کە ساڵی ١٩٥٩ لە لایەن کۆمەڵەی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە پەسند کراوە، لەش ساغی و پەروەردە و پێ گەیاندن و پێ خوێندنی منداڵ بووەتە ئەرکی پێویستی سەر شانی هەموو دایک و باپێک و گشت حکومەتێک.

لە بەیاننامەی مافی منداڵدا بەم بۆنەوە گوتراوە: "سلامەتی و لەش ساغی بەدەنی و فیکری منداڵ دەبێ ئاواتی هەموو نەتەوەیەک وهەموو مرۆڤێک بێ ... بۆ هەموو منداڵێک ئەشێ دەرەتانی پەروەردە و پێگەیشتن لە هەل و مەرجی سروشتی دا پێک بێ"

دیارە ئەم بڕیار و بەیاننامەی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان، هەروەک گەلێک بڕیار و بەیاننامەکانی دیکەشی هەر لە نێو تالار و سەر کورسی و وشەی بان کاغەز و ناکرێ کەس دڵی پێ خۆش کا و کیسەی بۆ هەڵ دروێ.

با نوێنەرانی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان سەر لە ئێران و عێراق بدەن و بزانن چۆن منداڵی دە دوازدە ساڵە لە جیاتی مەدرەسە و خوێندن و فێر بوون لە فێرگە ئێرانییەکان دەرسی شەڕ و

لەم ژمارەیەدا:
- بەلگەیەکی مێژوویی
- حوزەیرانی خوێناوی
- ئەرکی لاوان و خوێندکاران لە قۆناخی ئێستادا
- کوردستان لە چاپەمەنییەکاندا
- کولتووری بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی
- بەشی کرمانجی

هەواڵنامەی کتێب

پاشماوەی ل ١ کونفرانسی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و مەسەلەی کورد

لەو ماوە بەدا هەوڵ و تەقەلایەکی زۆریان داکە لە ڕێگای وتووێژی دوولایەنە و چەند لایەنەی ئیسرائیل و حکومەتە کۆنەپەرستەکانی عەرەبەوە ڕێگا چارەیەک بۆ کێشەی چەند ساڵەی نێوان ئیسرائیل و عەرەبەکان بدۆزنەوە و مەسەلەی فەلەستینیش و مافی ڕەوای ئەم گەلە لێ ئەو ماوە بیکەن بە ژێر لیچە وە و دەیزە بە دەرخۆنەی کەن. ڕەبانوێست مەسەلەی فەلەستین لە ڕێگای مەلیک حوسێن و ئوردونەوە چار بکەن و خوێنی هەزاران ڕۆڵەی فەلەستینی بە فیڕۆ بدەن.

بۆ بە جێ گەیاندنی ئەم پلانە شوومە لە پێشدا بە هۆی ساداتی خائینەوە کەمپ دێڤید یان ساز کرد و ویستیان دەوڵەتە عەرەبەکانی دیکەش بخەنە نێو ئەم داوە. کاتێک ئەم نەخشە سەری نەگرت، ئەمجار پەلاماری ئیسرائیلیان بۆ سەر فەلەستینیەکان لە لوبنان ئەنخشە کێشا و ئیسرائیل بە هەموو توانای نیزامیەوە پاش ٨٠ ڕۆژ بەربەرەکانی قارەمانانەی ڕۆڵەکانی فەلەستین،توانی لە پێش چاوی ٢٠ دەوڵەتی عەرەبی لوبنان داگیر بکات.

کاتێک ئەم جنایەت و ملهوڕیە ئەنەیتوانی نەخشەکەیان بیادە بکا بە بیانووی پێک هێنانی ئەمنیەت ویستیان قاچی ئیمپریالیستەکان بە ڕەسمی بکاتە لوبنان و جێگیر بێ. هاتنی تفەنگچی دەریایی ئەمریکا و سەربازانی فەرەنسی بۆ لوبنان بە شێکی دیکەی ئەم پلانە بوو. بەڵام بڕیاری بیروڕای گشتی هێزە دیمو کراتەکانی جیهان و خەباتی کۆڵنەدەرانەی خەڵکی فەلەستین و هێزە دیموکراتەکانی لوبنان ئەم پلانەی ئیمپر یالیستیشی پووچ کردەوە و ئەمریکا و فەرانسە پاش بە کوشت چوونی ژمارەیەکی زۆر لە سەربازەکانیان، ناچار بوون بە سەر شۆڕی لە لوبنان بکشێنەوە.

کاتێک ئەم نەخشە بەش سەری نەگرت، ئاشت بوونەوەی یاسر عەرەفات و مەلیک حوسێن یان هێنا کایەوە. لە نێو بزووتنەوەی فەلەستین ناکۆکی و دووبەرەکی سازکرا. کۆبوونەوەی مەجلیسی میللی فەلەستین بە بێ بەشداری هێندێ لە هێزە دیموکراتەکانی فەلەستینی لە عومان پێک هات و لەگەڵ ئوردون لە سەر ئەوە ڕێک کەوتن کە دەستەی هاوبەشی فەلەستینی ـ ئوردون لە وتووێژەکانی نێو نەتەوەییدا بۆ باسی مەسەلەی فەلەستین بەشداری بکەن. ئەم ڕێک کەوتنە بە(ڕێک کەوتنی عومان) ناو بانگی دەرکرد و تەمەنیشی زۆر درێژ نەبوو.

پەلاماری ڕێکخراوی شیعەی ئەمەل بۆ سەر ئۆردوگاکانی فەلەستین ولێ بڕینی ئاو وئازوخە و خواردەمەنی و کوشتاری ژن ومنداڵی بێ تاوان و بێ دەنگی حکومەتە کۆنەپەرستەکانی عەرەب لە ئاست ئەم تاوان وجنایەتەی "ئەمەل" بەشێکی دیکەی ئەم پلانە شووم و نگریسە بوو. پاشەوەی تەواوی ئەو پلان و دەوبانە سەریان نەگرت و نەیانتوانی بە کوشتار و بۆمباران خەباتی ڕەوای ئەو میللەتە سەرکوت بکەن، لە لایەکی دیکەش ئیمپریالیزمی ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی بە حکومەتی میسریشەوە بۆیان دەرکەوت کە لە دنیای ئەوڕۆدا نە لە هەر لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست، بەڵکو لە هیچ گۆشەیەکی جیهان دا بە بێ بەشداری یەکێتی سۆڤیێتی ناکرێ هیچ مەسەلەیەکی گرنگی جیهان چارەسەر بکرێ. ناکرێ بە هیچ بیرو بیانوێک یەکێتی سۆڤیێتی لە چارەسەر کردنی مەسەلەکانی جیهان و ناوچە دوور بخرێتەوە. بە تێگەیشتنی ئەم ڕاستیە حکومەتی ئەمریکا وهاوپەیمانەکانی هاتنە سەر ئەو باوەڕە کە پێشنیاری یەکێتی سۆڤیێتی بۆ چارەسەر کردنی کێشە و ناکۆکی ڕۆژهەلاتی نێوەڕاست، باشترین ڕێگایەو ڕەزامەندی خۆیان دەربڕی کە ئەم کونفرانسە بە بەشداری ڕێکخراوی ڕزگاریخوازی فەلەستین پێک بێت. ئێستا تەنیا حکومەتی ئیسرائیلە لینگە قرتە یەک دەکاو پێ لە سەر ئەوە دادەگرێ کە دوو لایەنی و بە جیا لەگەڵ وڵاتە عەرەبیەکان بە بێ بەشداری ڕێکخراوی ڕزگاریخوازی فەلەستین وتووێژ بکا. ڕووداوەکانی نێو حکومەتی ئیسرائیل نیشانی دەدەن کە ئەوە شەمیر و زنجیرەکەی جوولەکەیە. وەزیری دەرەوە لەگەڵ پێک هاتنی کونفرانس موافیقە و سەرەک وەزیر دژیەتی. گۆیا ئەم هەڵوێستە ئێستا ناکۆکی خستۆتە نێو حکومەتی ئیسرائیلەوە. بەلام ئەم شەمیرە زنجیرگەرانەی جوولەکە، هیچ لەم ڕاستیە کەم ناکاتە وەکە یەکێتی سۆڤیێتی جێگای خۆی گرتوە وهەموو ئەو لایەنانەی کە پێوەندیان بە مەسەلەی عەرەب و ئیسرائیلەوە هەیە و هەموو ئەندامانی دایمی شورای ئەمنیەتی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان و تەنانەت وڵاتانی بازاڕی هاوبەشی ئوروپاش هاتوونەتە سەر ئەو باوەڕە کە باشترین ڕێگا بۆ چارەسەر کردنی کێشە و ئاڵۆزی ڕۆژهەلاتی نێوەڕاست و چار کردنی مەسەلەی فەلەستین پێک هاتنی ئەو کونفرانسەیە کە لە لایەن یەکێتی سۆڤیێتیەوە پێشنیار کراوە.

وەلێ دەزانین مەبەستی بنەڕەتی لە پێک هاتنی ئەم کونفرانسە چارەسەر کردنی کێشەی ئیسرائیل و عەرەبە کە برێتیە لەناسینی مافی خەڵکی فەلەستین بۆ گەڕانەوەی نیشتمانی خۆی و دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆی فەلەستینی لە خاکی داگیر کراوی فەلەستین دا. دانەوەی خاکی داگیر کراوی عەرەبەکان لە لایەن ئیسرائیلەوە و بە ڕەسمی ناسینی ئیسرائیل لە لایەن وڵاتانی عەرەبیەوەو ئاشتی بەردەوام لەو ناوچەیە دا.

بەلام هەر ئەوەندە ؟

کێشە و گیر و گرفتی ڕۆژهەلاتی نێوەڕاست تەنیا هەر مەسەلەی فەلەستین و کێشەی نێوان عەرەب و ئیسرائیلە ؟

دەوڵەتە گەورەکانی جیهان و شورای ئەمنیەت و کۆڕی نەتەوە یەکگرتووەکان و بیرو رای گشتی جیهان تەنیا دەبێ کێشەی عەرەب و ئیسرائیل بە مەسەلەی ڕۆژهەلات بزانن؟ دنیای مرۆڤایەتی دیموکراسی وسۆسیالیزم و پێشکەوتنخواز تاکەی دەبێ لە ئاست مەسەلەی میللەتێکی ٢٠ میلیۆنی دابەشکراو و بێ بەش لە گشت مافی نەتەوایەتی خۆ مات کەن و دەنگیان لە بەر نەیەتە دەر؟

ئێمە لامان وایە لە ڕۆژهەلاتی نێوەڕاست دا مەسەلەیەکی لێک گرنگتر هەیە کە پێویستە ڕێگای چاری بۆ بدۆزرێتەوە ئەویش مەسەلەی کوردە.

مەسەلەی میللەتێکی ٢٠ میلیۆنیە کە لە نێوان چوار دەوڵەت دا بە گوێرەی پلانی ئیستعمار دابەش کراوە و لە هەموو مافێک بێ بەشە. مەسەلەی میللەتێکە پتر لە سەد ساڵە بۆ وەدەست هێنانی مافی ڕەوای نەتەوایەتی خەبات دەکا و دەیەوێ چارە نووسی خۆی بە دەستی خۆ دیاری بکات.

بۆ ل ٣

بەڵگەیەکی مێژوویی

بیست ساڵ لەمەوبەر، ٢٧ی مانگی مارسی ساڵی ١٩٦٧ نۆهەمین کۆنگرەی یەکەتی خوێندکارانی جیهانی لە ئۆلان باتور، پێتەختی کۆماری گەلی مەغولستان بەسترا. لەم کۆنگرەیەدا سەبارەت بە خەباتی ڕەوای نەتەوەی کورد، ئەم بڕیارەی خوارەوە پەسند کرا. ئەمە تێکستی بڕیارەکەیە :

" کونگرەی یەکەتی خوێندکارانی جیهان گەیوەتە ئەم حەقیقەتە کە گەلی کورد بە دەستی ئیستعمارگەرەکان لە نێوان تورکیا وئێران و عیراق و سوریا دابەش کراوە. لەم وڵاتانەدا کوردەکان لە مافی نەتەوایەتی خۆیان بێ بەش کراون و لە تورکیا وئێران هەمیشە لە ژێر زەبرو زەنگ وچەوسانەوەدان وسادەترین مافی نەتەوایەتیان لێ قەدەغە کراوە. کونگرەی نۆهەمی یەکەتی خوێندکارانی جیهان بڕیاری دا :

ـ لە خەباتی گەلی کورد لە پێناوی مافی نەتەوایەتی و نەرەنگی و دژی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی پشتیوانی دەکا.

ـ لە کوردستانی عیراق بۆ گەیشتن بە ئۆتۆنۆمی لە چوار چێوەی کۆماری عیراقدا، چارەسەری ئاشتی و مەعقووڵانە و بە خەباتی گەلی کورد دەکا.

ـ داوا لە حکومەتی سوریا دەکا کە هەڵوێستی خۆی لە ئاست مەسەلەی کورد بگۆڕێ و لەم ڕێگایەوە بۆ بەرەنگاری ئیمپریالیزم و سەهیونیزم، وە بۆ بەجێ گەیاندنی ئاڵوگۆڕی قووڵی کۆمەلایەتی، بەرەی زوورەوەی وڵات بە قازانجی سوریا پتەو بکا.

ـ کۆنگرە دەسەلات دەدا بە سکرتاریاتی یەکەتی خوێندکارانی جیهانی کە هەموو چەشنە یارمەتیەکی ماددی و مەعنەوی بە خەباتی گەلی کورد بکا ".

ئێستا بیست ساڵ لە پەسند کردنی ئەم بڕیارەی کۆنگرەی یەکەتی خوێندکارانی جیهانی ڕادەبرێ. وە زەعیفە لی کورد لە هەر چوار پارچەی پاسکراو نەک بە ڕەو باشبوون هیچ گۆڕانێکی بەسەردا نەهاتوە، بەڵکوو لە هەموو کات و سەردەمێکیش خەراپتر کەوتۆتە بەر پەلاماری درندانەی ڕێژیمە کۆنەپەرست و شۆڤینیستەکانی ئێران و عیراق و تورکیا و لە ڕاستیدا مەترسیی نەمان و تواندنەوە هەڕەشەی لێدەکا.

لەو ماوەیەدا یەکەتی خوێندکارانی جیهانی لە هەموو باریکەوە بەهێزتر بوە ولە مەیدانی جیهانی دا ئیعتبارو ڕێزی چۆتە سەر ولە سەرانسەری جیهاندا ڕێکخراوی خوێندکارانی دێموکرات و پێشکەوتنخوازی لە خۆدا کۆ کردۆتەوە.

ئێمە داوا لە سکرتاریاتی یەکەتی خوێندکارانی جیهان دەکەین کە لە سەر بڕیارەکانی کۆنگرەی ٨ و ٩ی یەکەتی لەم هەل و مەرجە دژوارەی ژیانی گەلی کورد دا، پشتیوانی خۆی لە خەباتی گەلی کورد ڕابگەیەنێ و بە ئاشکرا دەنگی بێزاری خۆی دژی پەلاماردانی کوردستان بەرز کاتەوە و سیاسەتی کوشتار و پەلامار و بۆمبارانی ڕێژیمەکانی ئێران و عیراق و تورکیا بۆ سەر گەلی کورد و کوردستان مەحکوم بکات و یارمەتی ماددی و مەعنەوی بە خەباتی گەلی کورد بگەیێنێ.

حوزەیرانی خویناوی

ساڵ دێ و ساڵ دەڕوا مێژوش بەرەو دوواوەوە ناگەڕێتەوە . هەر ڕووداوێک دەرسێکە بۆ نەوەی دوا ڕۆژ .. لاپەڕەی مێژووی نەتەوەی کورد بە خوێنی ئالی شەهیدان تۆمار کراوە ، بە جەستەی لاشەیان بنیاد نراوە .. **جواهر لعل نیهرو** لە بارەی شەهیدانی شۆرشی شیخ سەعیدو ڕاپەڕینی کورد لە سالی ١٩٢٥ دا نووسیویەتی : **میللەتێک لە پێناوی ئازادی قوربانی بدا مردنی بۆ نی یە** " . دوای هێرشی درندانەی حکومەتی بەعس بۆ سەر کوردستان لە دەی حوزەیرانی سالی ١٩٦٣ دا شاعیری گەورەی عەرەب **محمد المهدی جواهری** لە شیعری **دلم بۆ کوردستان** دا دەنوسێ : میللەتێک ستونی ژیانی کە لە سەرو خوێن بێ دنیا دەرسێ و شەو شکست ناهێنێ . دوو مرۆڤی ناسراوی سەردەم ، بەم جورە خەباتی قارەمانانەی کوردیان هەلسەنگاندوە .

تورک لە ناو چوون ، میراتگرانی ئەتاتورک تا ئێستاش نەک هەر بەردەوامن لە سەر ڕەوەشتی جارانیان ،بەلکو جاروبار پەلامار داوێنە بەشەکانی تری کوردستانیش ، دەس ناپارێزن لە تاوانی کوشتن و وێران کردنی کوردستان، پەلاماری لەشکری تورکیا بۆ کوردستانی عیراق لە سالانی ١٩٨٣ ـ ٨٤ ـ ٨٥ ـ ٨٧ باشترین بەلگەی تاوانەکانیانە دژی کورد و کوردستان .

(چل سال بەسەر شەهیدانی ڕێگای ئازادی دا)

لە بەرە بەیانی حوزەیرانی ١٩٤٧ ڕێژیمی کۆنە پەرستی پاشایەتی عیراق لە بەغدا چوار ئەفسەری تێکۆشەری کوردی لە سێدارە دا ، چوار قارەمانی ڕێگای ئازادی و سەرفەرازی کوردستان بە گیانی خۆ لێ بووردن و پالەوانانە پێشەوازی پەتی سێداریان کرد ..

ڕۆژهەلات ، کە ئەو کات خەباتی ڕزگاریخوازی کورد هەنگاوی نوێی نابوو لە پێناو دامەزراندنی قەوارەیەک بۆ کورد .. ئەو چوار ئەفسەرە لە ڕوانگەی ئەرکی نیشتمانەوە ، بە چالاکی بەشداریان کرد لە دامەزراندنی لەشکری ئازادیخوازی کوردستان و هەموو زانین و توانایان بۆ ئەو مەبەستە تەرخان کرد ، دوای ڕووخانی کۆماری دیموکراتی کوردستان عیزەت و هەوالانی گەرانەوە کوردستانی عیراق بۆ بەردەوام کردنی خەبات بەلام لە لایەن ڕێژیمی پاشایەتی دار دەستی ئیمپریالیزمی ئینگلیز لە بەغدا دا هەر چوار دران بە دادگا .. لە دادگادا سەریان بۆ دوژمن شور نەکردو جوامێرانە بەرگریان لە هەلویستی خۆیان و مافی ڕەوای گەلی کورد کرد .

لە شەوی ١٨/٦/١٩٤٧ هەر چوار ئەفسەر ئاگادار کران ، کە لە بەرە بەیانی ١٩ی حوزەیران لە سێدارە دەدرێن.. ئەو چوار ئەفسەرە قارەمانە لە دوانامەیان بۆ گەلی کورد نووسیویانە :

١٩ـی حوزەیران یادی شەهیدانی ڕێگەی سەربەخۆیی کوردستانە

لە درێژای سال دا مانگ نیە ڕوداوی دلتەزین و کارەساتی درندانەی دژ بە گەلی کورد تێدا ڕوی نەدابێ ، داگیرکەرانی کوردستان بۆ لیدانی کورد هەموو ناکۆکێک دەخەنە لاوە، مێژوی نزیک و دوور ئەو ڕاستیەی سەلماندوە. گەر لە هەر مانگێکدا ، ڕووداوێکی دلتەزین ڕووی دابێ لە کوردستان ، ئەوە حوزەیران بە درێژایی ئەو سەدەیە دەها کارەساتی خوێناوی تۆمار کردوە ،بۆیە دەتوانرێ بگوترێ کە شوم ترین مانگی ساڵە بۆ کورد ..

لە ٢٩/٦/١٩٢٥ شیخ سەعیدی پیران و هەوالانی و هەزاران شورشگێری کورد بە دەستی جەهلی کەمالیستەکان کوژران و لە سێدارە دران ، بە دەیان ژن و منداڵ و پیر بە دەستی ژەندەرمەی

عیزت عبدالعزیز ، مستفا خوشناو ، محمد محمود قودسی و خیراللە عبدالکریم ـ ئەو چوار ڕۆلە بەشەرەفەی کورد ، گیانی خۆیان بەخت کرد لە پێناو ئازادی کورد .. ئەو چوار ئەفسەرە لە گەل چەند ئەفسەری ئازادیخوازی کورد لە سەرەتای چلەکانەوە هاتنە کوری تێکۆشان لە ڕیزی ڕێکخراوی سیاسی کوردستان ، ژیان و گیانی خۆیان خستە سەر دەست لە پێناو نیشتمان دا ..

لە کاتی شۆرشی بارزانی سالی ٤٣ـ٤٥ بێ گویدانە پایەی سپایی بەرژەوەندەی کەسایەتیان ، دایانە پال ڕاپەڕینی بارزان و مەردانە جەنگان لە پێناو مافی ڕەوای گەلی چەوساوەی کورد . لە سالی ١٩٤٥ لەگەل پێشمەرگەکانی بارزانی ڕوویان کردە کوردستانی

لە شەهیدانی نیشتمانەوە : عیزەت عەبدولعزیز ، مستەفا خوشناو ،خیراللە عەبدالکریم و محەمەد محمود قودسی بۆ برا خۆشەویستەکانمان ڕۆلەکانی گەلی کورد ، ئەم نامەیە دوای یەک سەعات پاش ئاگاداری خنکاندنمان نوسراوە .

برایان :

دوای چاردە سەعات ئەو ژیانە بەجێ دێلین لە ژێر دەستی ئیستعمار بە سەرمان دەبرد . بە پەتی ئیستعمار دەخنکێندرێن ، گیانمان بە گیانی شەهیدانی نیشتمان دەگا . برایان ئێمە خۆمان بە بەختەوەر دەزانین ، چونکە لە جێ بەجێ کردنی ئەرکی سەرشانمان بەرامبەر گەل و نیشتمان دوا نەکەوتوین .

بۆ ل ٦

پاشماوەی ل ٢

کونفرانسی ڕۆژهەلاتی***

مەسەلەی میللەتێکە لە لایەن سێ حکومەتی شۆڤینی و دیکتاتۆر وکۆنەپەرستەوە پەلامار دراوە و بە گشت ئامراز و کردەوەیێکی نا ئینسانی ـ بۆمباران و سووتاندنی شار و گوند و ئیعدام و کوشتاری بە کۆمەل و گازی کیمیاوی و دەرکردن و دوور خستنەوە لە نیشتمان و ... ـ دەیانەوێ لە بەینی بەرن .

مەسەلەی میللەتێکە بۆ مانەوەی خۆی، بۆ پاراستنی بوون و نیشتمانی خۆی،بۆ دیاری کردنی مافی چارەنووس ڕاپەڕیوە و نایەوێ لە کۆتایی سەدەی بیستەمدا ، چیتر بە ژێر دەستی بژی . ڕۆژهەلاتی نێوەڕاست بە بێ چارەکردنی مەسەلەی کورد هەرگیز ڕووی ئاشتی و ئاسایش و هێمنەتی بە خۆیەوە نابینێ . ئەوەی ئەوڕۆ لە کوردستان لە گەل گەلی کورد دەکرێ نەک هەر لە مەسەلەی فەلەستین و جینایەتی ئیسرائیل و ڕێکخراوی نەمەلی ئیمە کەمتر نیە، بەلکوو بۆ پاساکا مرۆڤایەتی و ڕێ و شوێنی نێونەتەوەیی شەرم و شوورەیی یە .

ئێمە سەرنجی حیزبە سیاسیەکانی مەیدانی خەباتی ئەوڕۆی کوردستان بۆ ئەو مەسەلەیە ڕادەکێشین کە هەر لە ئێستاوە بیر لەوە بکەنەوە بە پروگرام و نەخشە و پێشنیاری سیاسیانە و دنیا پەسند، بە بۆ چوون و هەلوێستێکی یەکگرتوو، بە ناوی نەتەوەی کورد (نەک سنگە ڕە پێش خستن بە ناوی فلان حیزب و ڕێبەر!) خۆیان بۆ هێنانە گۆڕی مەسەلەی کورد لە کونفرانسی ڕۆژهەلاتی نێوەڕاست دا ئامادە بکەن.

بە ناردنی بیر خەرەوە و سکالا و نووسین سەرنجی کۆمەلی نەتەوە یەکگرتووەکان و دەولەتە مەزنەکانی ئەندامی شورای ئەمنیەت بۆ ئەو مەسەلەیە ڕابکێشن.

داوا لە کۆڕ و کۆمەل و ڕێکخراوە کوردیەکانی دەرەوەی ولات دەکەین، بە ناردنی تێلگرام و نامە و پێک هێنانی کۆبوونەوە و سیمینار ، سەرنجی بیر ورای گشتی ئورووپا بۆ ڕووداوەکانی ئەوڕۆی کوردستان ڕابکێشن و پیلانی شوومی بێدەنگی و خۆ گێل کردنی کۆمەلی نەتەوە یەکگرتووەکان لە ئاست چارەنووسی میللەتەکەمان تێک بشکێنن . *

ئەرکی لاوان و خوێندکاران لەقۆناخی ئێستادا

مەسەلەی لاوان و خوێندکاران لە دنیای ئەوڕۆدا بۆتە مەسەلەیەکی بەر چاو . زۆر لە دەولەتەکانی جیهان بۆ چارەسەرکردنی مەسەلەی لاوان و خوێندکاران بەرنامەو تەنانەت وەزارەتخانەی تایبەتیشیان دامەزراندوە . دیارە خەباتی لاوان و خوێندکاران لەولاتانی سەرمایەداری رۆژئاوا ، لەگەڵ ولاتانی دنیای سێهەم یا بلێین ولاتانی خەریك بووژانەوە فەرقی هەیە .

لە ولاتانی سەرمایەداری خوێندکاران و لاوان لە لایەك لە سیستمی بەرهەم هێنانی سەرمایەداریدا رۆژ بە رۆژ نەختیان زیاد دەبێ ، لە لایەکی دیکە جم و جۆل و بزۆزیان لە جولانەوەی کۆمەلایەتی و سیاسیدا پەرەدەستێنێ . ئەم پروسەیە بۆتە هۆی ئەوە کە حیزب و حکومەتەکانی سەر مایەداری پتر ئاور وەسەر مەسەلەی لاوان و خوێندکاران بدەن . خوێندکارو لاوان ئەوڕو بوون بە توێژێکی بزۆزو چالاکی کۆمەل کە جارو بار دەبن بە هۆی زانە سەریش بۆ بورژوازی باوانی خوازو چەوسێنەر وە هەروەها گیروگرفتیشیان بۆ ساز دەکەن .

خوێندکاران لە ولاتانی سەرمایەداریدا بۆ دیموکراتیزەکردنی فێرکردن و عاملاندن و باشتر کردنی سیستمی خوێندن لە زانستگاکان خەبات دەکەن، هەرچەندە لە باری پێوەندی خێزانیەوە بەر بە چین و توێژی جیاوازی کۆمەلەن و هەلگری شعوری چینایەتی و ویستی کومەلایەتی خۆیانن ، بەلام لەگەل ئەوەشدا لە خەباتی سینفی و تەنانەت خەباتی دژی مونوپولەکانی سەرمایەداری لێك نیزیك دەبنەوەو لە رێکخراوی جۆربەجۆری خوێندکاریدا پێکەوە هاو کاری دەکەن .

دیاردەیەکی دیکەی جولانەوەی خوێندکاران و لاوان ئەوەیە کە لە زور جێگاو لە گەلێك مەسەلەدا بزوتنەوەی خوێندکاران لەگەل خەباتی کریکاران و زەحمەتکیشان تێکەل دەبێ و داخواز و دروشمەکانیان یەك دەگرنەوە . دیارە ئەم نیزیکیە ، واتە نیزیکی ویستی خوێندکاران و دروشمی کرێکاران دیاردەیەکی هەلکەوت و کوت و پر نیە . ئەگەر بە وردی تەماشای ئەم پروسەیە بکەین ، ئەوە خۆی دیاردەو تورەمەی سیستمی سەرمایەداری یە . خوێندکاران لە ولاتانی سەرمایەداریدا لە گەل گیروگرفتی مالی و موخاریجی قورسی خوێندن و زانستگا رووبەروو دەبن .

زۆربەی بەرچاوی خوێندکاران لە ولاتانی سەرمایەداری بۆ بەرێ چون و بەرێوەبردنی ژیانی خوێندکاری ناچارن کار بکەن . لە هێندی ولاتی سەرمایەداری سەدی هەشتای خوێندکاران بۆ ئەوەی بتوانن درێژە بە خوێندن بدەن کار دەکەن . هەزاران خوێندکار بۆ دابین کردنی ژیان و بەرێ چوون ، دەچنە کارخانەکان و لە نیزیکەوە لەگەل کرێکاران دەبنە ئاشنا و لە چۆنیەتی ژیان و کارکردنیان شارەزا دەبن. لەبەر ئەوە کە لێرا نەهاتوون و پسپورییان لە کار دا نیە ، وەك کرێکاری وەختیش کار پەیدا دەکەن ، ناچار کاری قورس و رەشیان پێ دەسپێرن. شێوەی کارکردن ، سیستمی بەرێوەبەری کارخانە ، فەرق و جیاوازی حەق دەست و مزەی رۆژانە ، ئەوان لەگەل چەوسانەوەی کرێکاران و بێ بەزەیی بورژوازی شارەزا دەکا . گەلێ کەم مەسەلەی کرێکاران بۆ خوێندکاران دەبێتە جێگای بیرکردنەوە . شعوری کۆمەلایەتی و سیاسی ئەوان زیاد دەبێ و زۆر جار دەبیندرێ کە ئەو خوێندکارانەی لە کارخانە کاریان کردوەو شارەزای چەوسانەوەی کرێکاران بوون ، لە جولانەوەی خوێندکاریدا کەسانی هەرە چالاك و تێکوشەرن .

مێژوی پەرەگرتن و تێهەلچوونی جولانەوەی خوێندکاری نیشان دەدا کە لە سەرەتاوە خوێندکاران بۆ سووخاریجی خوێندن و هەرزانی کتێب و کەم کردنەوەی مانگانەی زانستگاو دابین کردنی کار پاش تەواو کردنی خوێندن خەباتیان کردوە . پاشان وریایی سیاسی و کۆمەلایەتی خوێندکاران دەگاتە ئەو پلەیە کە بە ئاشکرا داخوازی تازە دێننە گۆرێ . داوای گۆرینی سیستمی خوێندن و پەروەردە ، سەربەخۆیی زانستگاو رێکخراوی خوێندکاری ، خەبات دژی شەرو تێکوشان بۆ ئاشتی جیهانی و هتد .

هەر ئەوە ئە کە حکومەت وحیزبە بورژواکان ناتوانن ئیتر لە ئاست خەبات و داخوازی خوێندکاران خۆ کێل بکەن . نەك هەر ئەوە بەلکو لە پەرە گرتنی بزوتنەوەی خوێندکاریش ترسیان رێ نیشتوە .

یەکێك لە سوسیال دیموکراتە ناسراوەکانی ئەلمانی رۆژئاوا "پیتر گلوتیس " لە رۆژنامەی " فوروورتس "دا نووسیویی :

بۆ ل ٢

پاشماوەی ل ١

تێروانینی ئیسلامیەکان لە

کاربەدەستانی عوسمانی سوننی مەزهەب و کاربەدەستانی ئێرانی شیعە مەزهەب ، پاداشی خزمەت و قوربانی کوردیان لە پێناوی ئیسلامدا بە خوێن و سێدارەو مال وێرانی و سووتاندنی گوندو شارەکانی کوردستان داوەتەوە . جۆرەها تاوانیان خستۆتە سەر بزوتنەوەی کوردو بە دیانەوە سەرکوتیان کردوە کەسیش دەنگی نارەزایی و بێزاری بەرز نەکردوتەوەو پشتگیری کوردی موسولمانی لێقەوماویان نەکردوە ، ئەوە لە چوارچێوەی دەولەتی عوسمانی و ئێرانی دا . بەلام دوای شەری یەکەمی جیهان و رمانی ئیمپراتوری عوسمانی و داگیر کردنی ناوچە لە لایەن ئیمپریالیستەکان و دەولەتە دەسکردەکانیانەوە لە تورکیاو عیراق و سوریا ئەو جارە بە چەشنی درندانەتر مامڵەت لەگەل گەلی کورد کراوە . هەرچەندە ئینگلیس و فەرانسە خۆیان بە نوێنەری میلەتانی خاوەن شارستانی و ئازادیخواز داناوە ، بەلام هەر توپ و فروکەی ئەوان بوە کوردستانی بۆمباران کردوە و بزوتنەوەی کوردیان بە خوێن دا نوقم کردوەو مێشکی مندالی کوردیان رژاندوتە سەر ئەرز .

بەلام نەماندی پیاوە ئاینیەکانی ئەو دەولەتە موسولمانانە بەرامبەر ئەو تاوانانەی کاربەدەستانی موسولمانی ئێران و عیراق و تورکیاو سوریا دەنگ هەلبرن و بێزاری دەربرن . شوفینیەکانی عەرەب و فارس و تورك چ لە ژێر پەردەی نەتەوایەتیدا یان لە ژێر پەردەی ئاینی ئیسلامدا کوردە موسولمانەکان دکوژن و مالیان وێران دەکەن و لە سەر خاك و نیشتمانی خۆیان وەدەر دەنێن. گەر چاوێك بە مێژوی کورد لە سەرەتای ئەو سەدەیە بخشێنین و لاپەری هەلدەینەوە ، هەمووی بەلگەو سەنەدە دژی رێژیمە کۆنەپەرستەکانی داگیرکەر کە سەپێنراون بە سەر گەلانی ئێران و عیراق و تورکیاو سوریادا .

مێژوی ئەو چارەگەسەدەیەی راپەرینی کوردو هەلوێستی رێژیمە ئیسلامیەکانی داگیرکەری کوردستان بۆ کوردیان سەلاماندوە کە هەموویان بەرامبەر ویست و ئامانجی گەلی کورد یەکن ، هەر کا لایەك لەبەر کەن هەر گورگی لە کەولی مەردا .

سالی ١٩٦٣ مشیر عارف کە مرۆڤیکی نەتەوە پەرست و بەخێر "حاجیش " بوو ، ئەوسا سەربازەکانی گوندی کوردستانیان دەسوتاند خەلکی کوردیان دەکوشت ، کاتی مەلا موسولمانەکانی کورد " قورئان "یان دەبردە تکایەو دەپارانەوە کە دەس لە خەلکی بێتاوان نەدەن ، سەربازەکانی حاجی موشیر عارف مەلایان دەکوشت و " قورئان " نیشیان دەسوتاندو گوندیان تالان دەکرد . ئێستاش نەتەوەپەرەستی عەرەب سەدام حوسێن نەك تەنیا ژن و مندال و گەورەو بچوکی کورد دەکوژی و لە سێدارەیان دەدا یا دەیانگوێزێتەوە بۆ چول و بیابانی سەر سنووری ئوردون بەلکوو بە گازی ژەهراوی و چەکی کیمیایی گوندو شاروچکەکانی کوردستان بومباران دەکا .

لە ئێران چەند مانگ دوای شورشی گەلانی ئێران ، ئاخوندە خواپەرەستەکان و جێگری ئیمامی مەهدی کوردستانی ئێرانیان لە خوێن دا نوقم کرد . پتر لە چل هەزار کوردی بێتاوانیان بە ناوی ئیسلام و بۆ سەقام گرتویی عەدالەتی ئیسلامی کوشت .کردەوەکانی پاسدارانی ئیسلامی لە کوردستانی ئێران ، مێژوی خەزای سەرەتای ئیسلام یا لەشکری هەلاکۆیان وبیر گەلانی دنیا هێناوەتەوە . لە کاتێکدا ئەوەی بە شەش میلیون کوردی موسولمان کرا دژ بە گاورو غەیرە دینەکان نەکراوە بەلێ ئەوەیە نمونەی عەدالەتی دەولەتی ئیسلامی ئێران بەرامبەر بە گەلی کورد لە کوردستانی ئێران . بەلام دەبینین ئێستا ئێران دەیەوی وا رابگەینێ کە دلسوزی کوردەو دەیەوی لە عیراق کورد بە مافی خۆی بگا . لەکاتێك دا مافی کوردی ئێران لە ژێر پۆستالی پاسدارانی شورشی ئیسلامیدا پێ ئێل کراوە . لە رۆژنامەو گوفارو گونگرە و رادیو و تلەفیزیونی ئێران دا باس هەر باسی " **پێشمەرگەی موسولمانی کوردە** " دەیانەوی وا نیشان بدەن کە کورد لە ئێران ئێستا لە بەهەشت دا دەژین و هەموو مافیکیان پێ دراوە . هەر کوردی عیراق ماوە کە لە رێگای ئێرانی ئیسلامەوە بە مافی خۆی بگات.

بەلام با بزانین ئیسلامی خومەینی چۆن چارە سەری مەسەلەی کورد دەکا ؟ یا خود ئەو هێزە ئیسلامیانەی سەر بە ئێران بە چ چاویك تەماشای مەسەلەی کورد دەکەن ؟

دوکتور عەلا کەریم لە رۆژنامەی ژمارە ٦٢ ی صوت العیراق دا شوباتی ١٩٨٧ دەلی : **کورد بەشێکی جیا نەکراوەیە لە ئومەتی ئیسلام . بەلام لەم چەند سالانەی دواییدا توشی چەوسانەوەی نەتەوەیی هاتوە بە دەستی حکومەتەکانی جوراوجوری عیراق** " .

بۆ ل ٧

کوردستان لە چاپەمەنیەکاندا

ڕۆژنامەی (رەبوّ تەیجیتسکوّ دیلوّ) ئۆرگانی کۆمیتەی نا وەندی حیزبی کۆمۆنیستی بولگاریا لە ژمارەی ٦ ٢ی مانگی مارس دا ، لە ژێر ناو و نیشانی " زینۆسیدی بەراستی " دا وتارێکی بڵاو کردۆتەوە دەنووسێ :

" ڕێژیمی تورکیا " زینۆسیدی بەراستی لە ئاست کوردەکان بەکار دێنێ ، بەو کە کوردەکان بە زۆری لە سەر زەوی و ماڵی خۆ هەڵ دەقەنێ و لایان دەبا . نوێنەری بەرەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی کوردستان " سافەت بۆتان " لە یۆنان ئەوەی ڕاگەیاندووە ، هەواڵدەری " یونایتد پرێس ئینترناشناڵ " یش بڵاوی کردوەتەوە کە پتر لە نیو میلیون سەربازی تورک لە ڕۆژهەڵاتی خواروی تورکیا دژی کوردەکان چالاکیان دەست پێکردوە . ڕێژیمی عەسکەری تورکیا بە جیاوازی و هەڵ گواردن کوردەکان دەگرێ و ئەشکەنجەیان دەدا وەها ر چی هەبانە لێیان دەستێنێ . توانیوەتی کوردەکان لە چوارچێوەی وەدەرنان لە ماڵ و حاڵی خۆیان و دوور خستنەوە بەرێوە دەبەن . تا ئێستا لە ٤ ٢٣گوندی ڕۆژهەڵاتی تورکیا ، پتر لە ٥٠ هەزار کوردیان بە زوری لە شوێنی خۆ خستوتەوەو بۆ ناوچەی ڕۆژئاوای تورکیایان بردوون . بۆمبارانی وەحشیانەی ناو چەکانی کوردستان لە لایەن ڕێژیمی تورکیاوە ، بۆتە هۆی کوژرانی پتر ٣٠٠ کەس لە گوێرەی خەبەری هەواڵدەری فرانس پرێس لە دیاربەکر دادگای کوردەکان دەس پێ کراوە کە بۆ ئازادی خەبات دەکەن .

دادستانی نیزامی بۆ سێ کەس داوای حوکمی ئیعدامی کردوە و بۆ ١٨ کەسیش لە پێنج ساڵ تا ١٥ ساڵ حەبس . لە ساڵی ١٩٨٠ وە کوردەکان کەوتونە بە سەختترین هێرش و زەحمەت لە مێژوودا . پتر لە سێ هەزار کورد لە دادگای نیزامی موحاکەمە کراون و زۆر لە وان بە مردن حوکم دراون .

ڕۆژنامەی ناوبراو دەنووسێ :

سیاسەتی ڕەشەکوژی و سەرکوت کردن کە حکومەتی تورکیا دژی کوردەکان بەرێوەی دەبا ، گەیوتە پلەیەکی تازە ئێستا لە ژێر ناوی عەمەلیاتی ڕۆژهەڵاتی خوارووداکە لەشکری تورک ڕاونانی شەو کوردانەی دەست پێ کردوە کە بۆ سەر بە خۆیی خەبات دەکەن بە ست ئەوە یە کە کوردەکان بە زۆری بۆ ناوچەی ڕۆژئاوای تورکیا بکوێزنەوە . عەمەلیات لە ناوچەی " تونجەلی " دەس پێ کراوە . کە وا دەر دەکەوێ لە ٤٣٥ گوند ٣٥٦ گوند دەگرێتەوە .

بەڵگەیەکی پرسیار لێ کردن ئەوەیە کە کوێخاکانی ئەو گوندانە فورمولاری پرس و لێکۆلینەوە بە سەر خەڵکدا بڵاوەدەکەنەوە کە پڕی کەنەوە . ئەوەی دەدرێت بە کوردەکان چەند ڕەنگیان هەیە ڕەنگی سپی نیشانەی بڕوا پێ کردن و دڵنیایی یە . شین نیشانەی دوو دڵی گومان لێ کراوییە . زەرد نیشانەی لایەنگری تروریست و جیاوازی خوازی نیە . مەبەست کوردەکانن کە بۆ سەربەخۆیی خەبات دەکەن . ڕەش نیشانەی بەشداری لە خەباتە .

ناوی دایک و باب ، ئایین و کار و بەشداری لەگەڵ جیاوازیخوازی دەبێ بنووسرێتەوە . لە پاش پڕ کردنەوەیان ئەو فۆرمولانە بۆ مەرکەز دەنێردرێنەوە . ئەو کەسانەی ئەو فۆرمولانە پڕنەکەنەوە تاوانبار دەکرێن کە لایەنگری جولانەوەی ڕزگاریخوازین، سزایان بەندو ئازارو ئەشکەنجەیە . ئەو لێکۆلینەوە و پرسیارە بە توێژیانە لە "تونجەلی"، هەر پاش سەرکەوتنی کودەتای دوازدەی سێپتامبری ساڵی ١٩٨٠ دەس پێ کرا . سەر ژمێری ساڵی ١٩٧٥ لەو ناوچەیە ١٦٣ هەزار کەسی نیشان دەدا ، لە کاتێکدا ئەم ژمارەیە لە سەر ژمێری ١٩٨٥ دا ، بووە ١٤٦ هەزار کەس .

ئەم پرسیارو لێکۆلینەوە ئیجباری یە ، ئێستا قەرارە بۆ ناوچەکانی ئیلیازە ، سیرت ، حەکاری ، ماردین و دیاربەکر بنێردرێن . ڕێکخراوی شۆرشگێڕانی کورد سرنجی گوند و کۆمەڵان بۆ ئەوە ڕادەکێشن کە ئەم شێوە پرسیارو لێکۆلینەوە بۆ لە بەین بردنی تەواوی شوێنەواری کوردە کانە.دەفتەری سەربەخۆیی میللی کوردەکان لە بروکسل ڕادەگەیەنی کە حکومەتی تورکیا لە کوتایی سەدەی ئێستا دا دەیەوێ بەم شێوەیە تەواوی شوێنەواری کورد لە کوردستان پاک کاتەوە .

لە عەمەلیاتی " خواروی ڕۆژهەڵات" دا کە لە سەرەتای مانگی مارسەوە دەس پێ کراوە ، ١٥٠ هەزار نیزامی و کوماندوی تایبەتی بەشداری دەکەن . کوردە دوورخراوەکان ، ڕادەگەیەنن قەرارە هەزاران سەر بازی دیکەش ڕەگەڵ ئەو عەمەلیاتە بکەوێ هەر لە ئێستاوە خۆ بۆ هێرشی هاوینێ بۆ سەر خەباتگێڕانی ڕزگاریخواز ئامادە دەکەن .

بەم شێوە یە ئێستا ڕێژیمی تورکیا، ئەشکنجەو تواندنەوەی کوردەکان و سیاسەتی ژینوسیدی لە کوردستان بە ڕێوە دەبا .

▪ ▪ ▪

ڕۆژنامەی " النهار " چاپی بەیروت لە وتارێکی خۆیدا دەنووسێ :

" تورکیا پەلە هەر دەیەوێ داگیر کردنی قبرس درێژە پێ بدا بەڵکو خەریکە سەدان هەزار کەس بۆ ئەو بەشە داگیر کراوە بنێرێ و بەو کارە ڕووکاری جوگرافیایی دوورگەی قبرس بگۆرێ.لە لێکدانەوەی ڕۆژنامەی النهاردا گوتراوە : میلیتاریزم لە تورکیا خەریکە سەر بەرز دەکاتەوەو وەزعی فەرماندەکانی نیزامی تورکیا لە حاڵەتێکی قەیران و پەشێوی دایە . دیارە دۆزینەوەی هۆیەکانی ئەم هەڵوێست و جم و جۆڵەی تورکیا هەروا هاسان نیە ، ئەوەندەیە ، ڕێبەرانی تورکیا بەم هەڵسورانە دەیانەوێ ڕێگا بۆ ڕزگاری گیرو گرفتەکانی ناوخۆیی بدوزنەوە . بۆ دۆزینەوەی ئەم ڕێگایەش پەنا بۆ جم و جۆڵ و هەڵسوڕانی نیزامی دەبەن، دەیانەوێ نیشانی بدەن کە گۆیا تورکیا دەتوانێ لەو ناوچەیەی جیهاندا ڕۆڵێکی گەورە کایە بکات .

ڕوزنامەی النهار دەنووسێ :

حکومەتی تورکیا ١٥٠ هەزار سەربازی هێناوەتە سەر سنورەکانی ئێران و عێراق و سوریا کە کوردەکان لەو مەڵبەندە دەژین . ئاشکرا بۆ ئەوەی نیشان بدا کە وەک ساڵی ١٩٧٤ کە قبرسی داگیر کرد ، لە کاتی خۆیدا لە پەلاماری نیزامی دەست ناگێڕێتەوە و توشی دوو دڵی و ڕاڕایی نابێ ، کوردەکان کوردەکان پەلامار دەداو لێدانی کوردەکان بۆ خەڵکی تر دەکاتە هەڕەشە و بەو بیانویە گۆیا " بەرژەوەندی حەیاتی "لەوەدایە .

هەلوێستی پەلاماردرانەی تورکیا بوتە جێگای باس و لێکۆلینەوەی ئاژانسەکانی خەبەری و هەموو ڕۆژێ باسیان دەکرێ .

ڕادیوّی " دەنگی میللەت " سەفەری وەزیری شەڕی ئەمریکا کاسپروانبەرگەر بۆ تورکیا نیشانەی پەشێوی وەزع و هاندانی حکومەتی تورکیا دەزانێ .

ڕۆژنامەی " دیلی هابیت " چاپی بەرلینی ڕوژئاوا لە ژمارەی ١٢ی مارسی خۆیدا دەنووسێ : " لە ماوەی سێ ساڵی ڕابردوودا ، ڕێژیمی عەسکەری تورکیا سێ جار هەوڵی داوە بە بۆمباران داخوازی ڕەوای چەند میلیۆن کورد بۆ مافی دیموکراتی و سەربەخۆیی سەرکوت بکا . ڕۆژنامەی ناوبراو بە نیشاندانی چەندین بەڵگەی حاشا لێ نەکراو دەنووسێ ; پەلاماری نیزامی تورکیا بۆ سەر ناوچەی کوردستانی عێراق ،بەشێکە لە ستراتیژی وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا لە تورکیا . بە گوێرەی نووسراوی ڕۆژنامەی ناوبراو کوژراوی پەلاماری تورکیا گەیوەتە سەد کەس کە بەشی زۆری پیرە پیاو و ژن و منداڵ بون .*

پاشماوەی ل ١ ڕۆژی جیهانی منالان

با نوێنە رانی کۆمەڵی نە تەوە یەکگرتوەکان بێن سەر لە کوردستان بدەن و سەیری مافی منال و بە یاننامە کەیان لە کوردستان، لە ژێر بۆمبارانی حکومە تە کانی ئێران و عێراق و تورک چۆن بە ڕێوە دە چێ؟

با بچن سەر لە زێوەی سەرگە وەرێ بدەن کە ساڵی ١٩٨٥ ، پەنجا منداڵی کورد ، کاتێک چاوە ڕوان بوون ، وەچانی هاوینێ قوتابخانە یان دەست پێ بکا و وەک منالی میللەتانی دیکە بچن بەحەسێنە وەکە مە بکەن و لە ژیانی منالی خۆیان کەڵک وەر بگرن، چۆن کە وتنە بەر پە لاماری فڕوکە کانی ڕێژیمی بە عسی عێراق و ئاواتی خوێندن وخەیالی ئیرینی منا ڵانە یان بردە ژێر خاک

با سەر لە کوردستانی ئێران بدە ن و بزانن ئەوا ماوەی هەشت ساڵە حکومەتی ئاخوندەکان چی بە سەر منداڵی کورد هێناوە ، بە سەدان منالی ورد بە گوللەی پاسدارانی شورشی ئا ئیسلامی کوژراون وبە هەزاران منالی کورد بێ باب و بێ سەر پەرشت بوون و ئاوارە و دەربەدەری کێو وچیا بوون .

با بچنە کوردستانی تورکیا بزانن چۆن منداڵی کوردزمانی زگماکی لێ قەدەغە کراوە و ناچاری دەکەن بە تورکی بخوێنێ و بەیانیان لە بەرامبەر پەیکەری نگریسی ئەتاتورک دا سرود بخوێنێتە وە .

با نوێنەرانی کۆمەڵی نە تەوە یەکگرتوەکان سەر لە کوردستانی عێرا قدەن وبزانن چۆن بە سەدان منالی کورد بە گازی کیمیاوی حکومە تی بە عس دەکوژرێن ولە خاک و نیشتمانی خۆیان دوور دە خرێنە وە و لە بیابانی وشک و بێ ئاوی سەر سنووری شوردەن بە رە ڵا دە کرێن.

شاعیری نیشتمان پەروەری کورد بە خۆزایی پێش ٥٠ ساڵ نە یگوتوە :

" اسمی قانون و عەدالەت بێ موسما یە و درۆ
بۆ سیاسەت ئەو قسە کە وتۆتە سەر لێوانە وە
راستە گەر اسمی عەدالەت بۆ چی منداڵانی کورد
وێڵ و سەر گەردان نە سوورێنە وبە سەر کێوانە وە "

ئەوەی ئەو ڕۆ لە کوردستان بە سەر ژن و منداڵی کورد دێ، تەنانەت لە ئیلی و ئە فریقای خوارووش بە سە ر خە ڵک نە هاتوە. ئەو جنایە تە ی ئەو ڕۆ لە کوردستان دەکرێ، نە ک هەر بۆ ڕێژیمە شۆڤێنی و کۆنە پەرستەکان، بە ڵکوو بۆ کۆمە ڵی نە تەوە یە گرتوە کانیش ئەرم و شوورە یێە ومێژوویش گومان بێدەنگی ئەم ڕێکخراوە جیهانیە لە ئاست چارە نووسی گە لی کورد بە تاوانێکی نە بە خشراو دادە نێ . *

کولتوری بزووتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی

نووسینی : رفیق سابیر

کاتێ باس لە کولتوری نەتەوەیی کورد دەکەین ناکرێ ئەو بارو دوخە سیاسیەی گەلی کوردی تێدا دەژی وئەو چارە نووسە مێژوییەی دووچاری هاتوە فەراموش بکەین . چونکە وەك دیاردەی بابەتی راستەو خۆ کاردەکەنە سەر تێکڕای ژیانە مادی و روحیەکەی ،بە تایبەتی سەر کولتورەکەی و لە پرۆسەی گەشە کردنی دا نە بە تەنێ لە ناو لایەن و رەگەزە جۆربەجۆرەکانی دارەنگ دەدەنەوە ، بەڵکو کوسپی راستەقینەش لەبەر دەم پێشکەوتنی دا دروست دەکەن

نەتەوەی کورد تا ئەمرۆ لە مافی بریاردانی چارەنووسی خۆی بێبەش کراوەو بە سەر چەند وڵاتێکی نەتەوە - کولتور جیاواز دا دابەش کراوەو بە زۆرە ملێ خزێنراوەتە ژێر سایەی سیاسی و ئابوری و کولتوری چەند رژێمێکی جۆربەجۆرەوە کە دەکرێ لە روی سیاسی و کومەلایەتی و ئەیدئولوژیەوە بە دروندترین و کۆنە پەرست ترین و شۆڤێنیترین رژێمەکانی روژهەلاتی نێوەراستیان لە قەڵەم بدەین .

رژێمەکانی تورکیاو ئێراو عیراق، ئەگەر چی لە رواڵەتدا لە یەکتری جیا - وازن و لە واقیعدا ناکۆکی و کێشەی توندو تیژیشیان لە نێوان دا هەیە (بۆ نمونە شەری نێوان عیراق و ئێران،روحی رەگەز پەرستانەی بورژوازی دەسەلاتداری تورك بەرامبەر بە نەتەوە دراوسێیە - کانی ...هتد) بەلام لە کەوهەر دا بە هوی خاسیەتی چینایەتیان و کیانی شۆڤێنیستی و کۆنەپەرستانەیانەوە، کۆمەلێك لایەنی سەرەکی بە یەکیانەوە گرێ دەدات . لەوانە :

یەکەم : تەواوی ئەم رژێمانە کە نوێنەری بورژوازی گەورەو بیروکراتی نەتەوەکانی تورك و فارس و عەرەبن ، دووژمنی سەرسەختی دیموکراتی و بزوتنەوەی چینی کریکارو کومونیزم و هەموو رەگەزێکی پێشکەوتنخوازانەن.

دووهەم : بە هەمان شێوە دووژمنی نەتەوەی کوردو بزوتنەوە رزگاریخوازە نیشتمانیەکەی . بنچینەی ئەیدئولوژی شۆڤێنیستیانەیان نەك هەر بە تەنیا رێگای ئەوەیان پێ نادا دان بە مافی بریاردانی چارە نووسی نەتەوەی کورد دابنێن،بەڵکو لە ژێر ماسکی جۆربەجۆردا نکولی لە بوونی دەکەن و بە کردەوەش هەوڵی تواندنەوەو لەناوبردنی دەدەن.

ئەم رژێمانە بە هەموو توانایانەوە هەول دەدەن ئەیدئولوژی کولتورەکەی خۆیان بە سەر نەتەوەی کوردو تەواوی کۆمەلگادا بسەپێنن . بۆ ئەم مەبەستەش تەواوی دەزگاکانی خوێندنی پەروەردەو یاسا دانان و راگەیاندن و شتی تر بە کار دێنن . لەوەش زیاتر جۆرەها رێوشوێنی داپلۆسینی فیکری و ئەیدئولوژی دەگرنە بەرو روناکبیرانی پێشکەوتنخوازی نەتەوەکانی خۆیان و نەتەوەی کورد دەگرن و دەکوژن و راو دەنێن، بەو ئامانجەی کولتورێکی نە بیی و کۆنە پەرستانەی دوور لە تێڕوانینی کۆمەلایەتی ، مێژوی بچەسپێنن. بەواتایەکی تر هەول دەدەن لە پرۆسەی چەسپاندنی دەسەلاتی ئابوری خۆیاندا دەسەلاتی کولتوریشیان بچەسپێنن .

ئەم رژێمە کۆنەپەرست و شۆڤێنیستانە ، کە رێ و شوێنی فاشیستانە دژی هێزە دیموکراتەکانی وڵاتەکانیان و دژی گەلی کورد پەیرە و دەکەن ، بە غەریزەی خۆیان بە دووژمنی هەموو بیرو باوەرو نەریت و بۆ چوونێکی پێشکەوتنخوازانە دەزانن. رێبازی فیکری و کۆمەلایەتی و سیاسی و روحیان لەسەر بنچینەی دووبەرەکی نانەوەی نەتەوەیی و دینی و تایفەگەری دامەزراوە .

بە کورتی ئەم بارو دۆخە سیاسیە و ژێرخانی ئابوری و سەرخانی ئەیدئولوژی ئەم وڵاتانە راستەو خۆکاردەکەنە سەر نەتەوەی کوردو کولتورەکەی. بەتایبەتی کە ئەم رژێمانە تەنیا بەوە ناوەستن کە ئەیدئولوژی و کولتورەکەی خۆیان لە کوردستاندا بلاو بکەنەوە ، بەڵکو بە هەموو شێوەیەك هەول دەدەن رێگای گەشە کردن لەبەر دەم کولتوری نەتەوەی کورد بگرن و رەگەزو لایەنە رەسەنەکانی بشێوێنن و لەو میراتە دیموکراتیخوازەی دابڕن کە گەلی کورد بە درێژایی مێژوی خۆی لە پروسەی خەبات و بەرگری کردن دا هێناویەتە بەرهەم و ئەو رودا و دیاردانەی لەبیر ببەنەوە کە شارستانی و مێژوی خوی تێدا دەبینێ . سەرباری ئەوەی زمانی خۆیان کە زمانی ئەیدئولوژی زاڵە بە سەر گەلی کوردیدا دەسەپێنن و ناوی سەدان گوندو شارو شاروچکە دەگۆڕن . بە کورتی ئەم رژێمانە بەوە ناوەستن کولتوری دواکەوتوو رەگەزپەرستانەی خۆیان لە کوردستاندا بلاو بکەنەوە، بەڵکو خودی کولتور وەك ئەمرازێکی سەربارو گرینگ بۆ تواندنەوەی نەتەوەی کورد بە کار دێنن.

گومان لەوەدا نیە ئەو رێو شوێنانەی رژێمە کۆنە پەرستەکانی تورکیاوئێران و عیراق دەر حق بە گەلی کورد پەیرەوی دەکەن و ئەو کولتورە کۆنەپەرست ودوا - کەوتوەی لە کوردستان دا بلاوی دەکەنەوە رێگا لە گەشەکردنی سروشتیانەی روحی نەتەوەی کورد دەگرێ و کاریش دەکاتە سەر دەستەیەکی خەلکی کوردستان .

بە تایبەتی بورژوازی بیروکرات و کومپرادۆری کورد کە بەرژەوەندی چینایەتی خۆی بە بەرژەوەندی ئەم رژێمە کۆنەپەرستانەوە گرێ داوە ،باوەش بۆ ئەم کولتورە دواکەوتوە دەکرێتەوە چونکە خواستی چینایەتی ئەویش دەردەبرێ و یارمەتی چەسپاندنی دەسەلاتە ئابوریەکەی دەدات .

بەلام ئەم کولتورە پاشەرۆژێکی مێژویی لە کوردستان نیەو مەحاڵە جێگا بە کولتوری رەسەن و دیموکراتیخوازانەی گەلی کورد کە کولتوری شۆڕش و گۆڕانکاری چلۆنایەتییە ، لەق بکات و وەك کولتوری زاڵ و باو خۆی بەسەر کۆمەلگای کوردستاندا بسەپێنێ . ئەم بۆ چوونە تەنیا لەو راستیەوە هەلێنجێنراوە کە رژێمە کۆنەپەرستەکانی ئەم وڵاتانە دیاردەیەکی کاتی و رێکەوتەن و سیاسەتی چەوساندنەوەی نەتەوەیی دوارۆژی مێژویی نیە . بەڵکو لەو واقیعەتیشەوە سەرچاوە دەگرێ کە نەتەوەی کورد بە توندی بەرەنگاری سیاسەتی چەوساندنەوەی نەتەوەیی بوتەوەو بە هەموو شێوەیەك ، لەوانە خەباتی چەکدارانەش ، بەرگری لە خاك و بوون و زمان و کولتوری خۆی دەکا . لە پرۆسەی خەباتی شورشگێرانەدا کولتوری دیموکراتیخوازانەی خۆی بەرەو پێش دەبات و بە ناوەروکی نوێی زانستیانەو شورشگێرانە دەولەمەندی دەکات . بۆیە مایەی سەرسورمان نیە کە ئەمرۆ کولتوری روحی گەلی کورد لە هەموو سەردەمێکی دیکە زیاتر بە بزوتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی گەلی کوردەوە لکاوەو بە قولی رێبازو ئیدەی کومەلایەتیوئامانجەکانی ئەم بزوتنەوەیە دەردەبرێ وناوەرۆك و رەگەزەکانی کەوتونەتە ژێر کار- تێکردنیەوەو لە هەمان کاتدا کاری خۆشیان دەکەنە سەری .

کولتوری روحی نەتەوەی کورد لە تێڕوانینێکی هاوچەرخانەوە سەر لە نوێ مێژوی نەتەوە دەنووسێتەوەو بنچینەو گەوهەرەکەی لەو ئامانجە مێژوییانەوە سەرچاوە دەگرن کە دوارۆژێکی مروڤانەی پر لە سەرکەوتن بەدی دێنن .

ئاوڕدانەوە لە مێژوی کولتوری روحی گەلەکەمان ئەو راستیەمان بۆ دەردەخا کە ئەم کولتورە بەرهەمی مێژویی و پال پشتێکی کاریگەری خەباتی رزگاریخوازانەی نەتەوەکەمان بوەو لە ناو رەگەز و لایەنەکانیدا بە تایبەتی ئەدەب و هونەر و روژنامە نووسین و ...هتد، کارەسات و تێکوشان و خواست و ئاواتەکانی گەل رەنگیان داوەتەوە ، ئەمرۆش

بۆ ل ٨

پاشماوەی ل ٣ حوزیرانی ...

ئاموزگاریمان بۆ لاوانی نیشتمان پەروەری کورد ئەوەیە . یەکیتی و گیانی خۆ لێ بوردن بکەنە ئامانج بۆ بچراندنی تەوقی ئیستعمار ... برایان ببنە دوژمنی جەهالەت و قەت بەدوا ی مەکەون ، شەهید بونمان نمونەی بایەخ داری خەباتی نەتەوەی کوردە " ١٩٤٧" بۆ یەکیتی .. بۆ ئازادی .. بژی کوردستان .

لە ٩ی حوزەیرانی ١٩٦٣ رژێمی فاشیستی بەعسی عیراق ، دوای ئەوەی دەستی بە خوێنی هەزاران رۆلەی تێکوشەرو پێشکەوتنخوازی گەلی عیراق بە عەرەب و کوردیەوە سور بو لە کودەتای ٨ی شوباتی رەشدا ، لە روژی ٦/٩ لەشکری داگیرکەری بەعس ژمارەیەکی لە نیشتمانپەروەرانی کورد لە سولیمانی لە باریگەی ئیدارەی ناوخودا گولەباران کرد ، بەوەش دووبارە هەلگیرسانەوەی شەری جاردا دژی کوردستان ، کە دوای کودەتا رای گرتبوو بە بیانوی جێ بەجێ کردنی داخوازی کورد، بەلام لە راستیدا بۆ لێدانی هێزە دیموکرات و پێشکەوتوخوازەکان بوو، ئەو جاریش ئێستاش مێژو ئەوەی سەلماندوە کە ئەو رژێمەی قەسابخانە بۆ رولە پێشکەوتنخوازەکانی گەلەکەی بکا ، دان بە مافی گەلی کورد دا نانی .

رژێمی بەعس لەو کاتەوە تا ئێستا هەر بەردەوامە لە سەر تاوانەکانی دژی گەلی کوردمان ، لە ٢٣ / ٦/١٩٦٣ دا شێخ مارف بەرزنجی و بیستو سێ هەوالی لە کەرکوك لە سێدارە دران. لە ١٩٨١/٦/٢٥ رژێم تاوانێکی تری خستە سەر لیستەی تاوانەکانی بە کوشتنی تێکوشەری کولنەدەرو بە ناو بانگ **سیدا سالح یوسفی** ... لە ١٩٨٥/٦/٩ دا فرۆکەکانی بەعس هێرشێکی درندانەیان بردە سەر ئوردوگای زیوە ، کە سەدان مروڤی بێتاوان کوژران لەوانە ژمارەیەکێ زور منالانی قوتابخانە بوون ... لە چواردەی نیسانی ئەم سال تا ئێستا رژێم بەردەوامە لە بۆمباران کردنی گوندو شاروچکەکانی کوردستان بە گازی ژەهراوی و چەکی کیمیایی .. کە نیزیکەی هەزار کەس تیدا بریندار بوەو سەدانیش کوژراون بە تایبەتی ژن و پیرو منال ... هەرچەند مانگی حوزیران لە کوردستاندا ،مانگی ماتەم و خوێنە مانگی شەهیدانە، بەلام نە کوشتن و مال ویران کردن،گوند سوتاندن ، نە سێدارەو گوللە باران و گازی ژەهراوی، چەکی کیمیایی نەیانتوانیوەو ناشتوانن چوك بە شورشگێرانی کورد دا بدەن چونکە خوێنی شەهیدان نەوتی چرای ئازادیی بە . سەرفەرازی بۆ یادی شەهیدانی رێگای ئازادی کوردستان و سەرکەوتن بۆ خەباتی گەلی کوردمان ."

" بروسك "

پاشماوەی ل ٤ تی روانینی ئیسلامییەکان بۆ مەسەلەی کورد

نووسەر کە دەڵێ کورد بەشێکی ئوممەتی ئیسلامە ، دیارە ئەوە هەموو کورد دەگرێتەوە ، بەلام کە دێتە سەر چەوسانەوەی کورد تەنیا باسی عیراق دەکا . ئەدی کورد لە ئیران و بەشەکانی دیکەی کوردستان تووشی هەمان دەرد نەهاتوون ؟ .. وا دیارە نا !

پاشان دەڵێ : **ئیسلام هیچ بەرژەوەندی نەتەوایەتی لە نێوان خەلک دا ناهێڵێ و دەرفەت بۆ هەموو لایەک وەک یەک دەخولقێنێ .** با بزانین ئەو قسەیە تا چ رادەیەک راستە ؟ کورد لە ئیران ژمارەیان لە کوردی عیراق پترە ، لە زەمانی شا دا لە هەموو مافێکی نەتەوەیی بێ بەش بون . دوای رووخانی شا . داخوا ئیسلامی ئێستا بە سەدان قوتابخانەی کوردی کردۆتەوە ؟ رۆژنامە و گۆڤاری کوردی بە دەیان لە کوردستان بلاو دەبنەوە ؟ داخوا کوردی ئیران مافی نەتەوایەتی خۆیان وەدەس هێناوە ؟ بێگومان ئەوانە هیچیان لە ئیسلامی ئێستای ئیران دا ئەنجام نەدراون . پاش هەشت سال لە سەرانسەری کوردستانی ئیران تاقە گۆڤارێک بە کوردی دەردەچی . داخوا دەیانەوی لە کوردستانی عیراقیش ئەم جۆرە عەدالەتە بۆ کورد دابین بکەن ؟ !

دوکتور عەلا کەریم دەبێژێ : **لەسەر براکوردەکانمان پێویستە بۆ چارەسەری سیاسی لە روشنایەتی ئیسلام بگەرێن .** بەلام دوکتور نموونەی ئەم چارەسەرەمان نیشان نادا . بێگومان ئەو لەو بروایەدایە کە وەک لە ئیران چارەسەر کراوە . هێزە ئیسلامییەکان هەڵوێستی خۆیان ئاشارنەوە . بەلام ئایا ئێمەی کورد کە دەیان سالە خەباتی چەکدار دەکەین لە پێناوی مافی نەتەوایەتی دا بە هەزاران قوربانیمان داوەو شار و گوندمان خاپور کراوە ئەم هەڵوێستە چۆن هەڵدەسەنگێنین ؟

با جارێکی تریش بگەرێینەوە سەر بۆچونی هێزە ئیسلامییەکانی عیراق لە بارەی مەسەلەی کورد .

محەممەد حیدەری ئەندامی کومیتەی ناوەندی ئەنجومەنی بالای شورشی ئیسلامی لە عیراق لە گفتوگۆیەک لەگەل رۆژنامەی " الشهادە " ٣٠ی دیسامبری ١٩٨٦ لە بارەی کوردەوە دەڵێ : **"هەموو لایەک رێک کەوتن لە سەر بناغەی چارەسەر کردنی مەسەلەی کورد"**

هەر چەند ئەو بنچینەیە نە لە قسەکانی حەیدەری و نە لە بەیاننامەی کونگرەی پشتگیری گەلی عیراق دا دیار نەکراوە ، بەلام ئەو دەڵێ : **" ئەو مەسەلەیەی کە چەند سالە ئیستیعمار ئاگری خۆش کردۆتەوە لە عیراقی بریندارمان دا " .**

ئەو بۆ چونە هیچ جیاوازیەکی نیە لەگەل بۆ چوونی رژێمی بەعس لە عیراق و بۆ چوونی هەموو رژێمە کۆنەپەرستەکانی پێش بەعس لە عیراق و لە ئیران و لە ئیسلامی ئێستای ئیرانیش دا . جا ئەو هێزانەی هێشتا دەسەلاتیان وەرنەگرتوە وا بیر دەکەنەوە ئەگەر دەسەلات وەرگرن دەبێ چ بکەن ؟!

سەروکی ئەنجومەنی شورای ئیران هاشمی رەفسنجانی لە کونفرانسێکی رۆژنامە نووسی دا لە تاران لە وەلامی پەیامنێری رۆژنامەی " بنی گونەش " لە بارەی مەسەلەی کوردو یەک هاتنی دوو هێزی کوردستانی کە لێی دەپرسێ : ئەگەر هاتوو کوردستانی عیراق سەربەخۆیی وەرگرت ئێوە رازی دەبن لە ئیران و تورکیاش کوردستان سەربەخو بێ ؟ دەڵێ : **ئێمە لەو بروایەداین کە هێزە تێکوشەرەکانی عیراق نایانەوی شەری حکومەتێکی عادل و میللی بکەن ئەگەر لە عیراق هاتە سەر حکوم . چونکە ئەو شەرە ئەنجامی بار و دوخێکی ستەم و ناکوکیە . لە بارەی عیراق و تورکیاو ئیرانیش پێویستە رەفتاری عادلانە لەگەل گەلەکانیان بکەن تا هیچ پێویستیەک نەمێنێ بە ئوتونومی و دابەش کردن و جیا بوونەوە ".**

رەفسنجانی بە روونی هەڵوێستی ئیرانی ئاشکرا کردوە کە ئەگەر حکومەتی عادلانەی وەک ئیران هەبێ لەو وڵاتانەدا ، کورد ئیتر پێویستی بە هیچ نیە ! واتا خەباتی سالهای سالی کورد لە پێناوی مافی نەتەوایەتی و دیاری کردنی چارەنووس دادەنێ بە فیرۆ بروا . چونکە ئیسلام دان بە هیچ سنوورێک و نەتەوەیەک دا نانێ . بەلام با بزانین ئەو دروشمەی ئیسلام تا چ رادەیەک لە ئیران پەیرەو کراوە . رژێمی ئیران لە سەر بنچینەی ولایەتی فقیه دامەزراوە واتا لە سەر بناغەی مەزهەبی شیعە لە کاتێکدا لە چوار چێوەی ئەو مەزهەبەش دا لە ئیران لە مەسەلەی دەسەلات و کار گێری دا پەیرەوی نەکراوە . بۆ نموونە کاندیداتی جلالدین فارسی ئەندامی سەرکردایەتی حیزبی کوماری ئیسلامی بۆ سەروک کۆماری ئیران رەد کرایەوە ، چونکە باوکی یا دایکی ئەفغانیە ! ئەوەش بە پێی بەندێکی دەستووری کۆماری ئیسلامی ئیران .

ئیسلامیەکان تەنیا بۆ چوونی خۆیان سود بەخش دەزانن بۆ چارەسەر کردنی مەسەلەی کوردو مەسەلەی نەتەوایەتی ، بێجگە لەوە هەموو دروشمێکی تر رەد دەکەنەوە . جا هێندێ هێزی کوردی لە نووسین و ئاخافتنی خۆیاندا بەتایبەت دوای کونگرەی پشتگیری گەلی عیراق لە تاران وای دەر دەخەن کە ئیران چاوی لە بستێک خاکی کوردستان و عیراق نیە ، بەوە رازیە کە گەلی عیراق خۆی داوارۆژی خۆی دیاری بکا . بەڵێ لە لایەن کاربەدەستانی ئیرانەوە هێندێ جار قسەی وا دەکرێ ، بەلام کردەوەیان بە پێچەوانەی ئەوەیە . چونکە یەکەمجار کە ناوچەی حاجی عومەران گیرا ، یەکسەر ناویان نا **"بلندیهای صفر "** . پاشان ئیران هەر سەرکەوتنێک لە بەرەی شەردا وەدەست دەهێنێ داوای هێندێ ناوچەی دەولەمەند دەکا لە عیراق .

کاتێک **" دورگەی مەجنونیان "** گرت ، یەکسەر کردیانە مەرجێک لە مەرجەکانی شەر وەستاندن ، چونکە نەوتێکی زۆری تێدایە . یا خود داوای شاری بەسرە دەکەن بەرامبەر ئەو زەرەرەی لێیان کەوتوە .

سەرکردەکانی ئیران راستەو خۆ رادەگەیەنن کە پێویستە دوا رۆژی عیراق دەولەتێکی ئیسلامی ئیرانی شێواز بێ . .. ایتەالله منتظری و علی خامنەای چەند جارێک لە وتو وێژەکانیان ئەوەیان دووپاتیان کردۆتەوە ... لە رۆژنامەی " الجهاد " ی ژمارە ٢٨٦ ی ٢٧ی نیسان دا چاوپێکەوتنێکی علی خامنەای بلاو کراوەتەوە لە گەل نوێنەرانی ئەنجومەنی بالای شورشی ئیسلامی لە عیراق هاتوە : پێویستە دەستوری رژێمی ئیسلامی دوا رۆژی عیراق دابرێژن و کادری سیاسی و عەسکەری پەروەردە بکەن بۆ کارگێرانی دوا رۆژی عیراق " ئەوە چ رادەگەیەنێ " . واتە ئیران دان بە مافی گەلی عیراقدا نانێ بۆ دیاری کردنی دوا رۆژی . ئەوەش بە درۆ دەخاتەوە کە ئیران مەبەستی رزگار کردنی گەلی عیراقە و بۆیەش پێ دادەگرێ لە سەر بەردەوام بوونی شەر لە گەل عیراق . لە و ناوەشدا هەر دوو رژێم کوردستانیان کردۆتەوە مەیدانی تاقی کردنەوەی چەکەکانیان و میللەتی کورد بۆتە قوربانی .

خەلکی کوردستان و هێزە سیاسیەکانی کورد پێویستە باش بزانن ئەو رژێمەی کورد لە وڵاتی خۆیدا دەچەوسێنێتەوە بە ناوی ئیسلام و یا بە هەر ناوێک ناتوانێ مافی کورد لە وڵاتێکی تر دابین بکا .

تاقی کردنەوەی رابردوو ، هەروەها هەڵوێستی کاربەدەستانی ئیران لە شەری چەند سالەی ئیران و عیراق دا ئەوەی سەلماندووە کە ئەو هێزەی بە تەواوی سەر بە ئیران نەبێ و لە چوارچێوەی بەرژەوەندی ئەودا نەجولێتەوە ، رژێمی ئیران نەک هەر یارمەتی نادا ، بەڵکو رێگای هەموو تێکوشانێکی سیاسی و عەسکەریشی لێ دەگرێ .

هێزە سیاسیەکانی کورد پێویستە ئاورێک لە رابردوو بدەنەوەو بۆ ئەم قوناخە سەخت و دژوارەی ئێستای خەبات کەلکی لێ وەرگرن . *

پاشماوەی ل ٤

" سوسیال دیموکراتی ئالمانی رۆژئاوا تووشی هەلە دەبێ ئەگەر وەک مەسەلەیەکی لاوەکی تەماشای مەدرەسەو زانستگاکان بکات و تا رادەی پێویست سەرنجیان نەداتێ . ئەگەر ئێمە هەروا درێژە پێ بدەین پاش چەند سال لەگەل رۆژنامە نووس و ئەندازیارو پسپورو ماموستای گەنج بەرەنگار دەبین " .

ئەگەر لە لایەک کۆڕە سیاسیەکانی بورژوازی بە ناچار لە ترسی پەرە گرتنی بزوتنەوەی لاوان و خوێندکاران دەیانەوی رێگای مات کردنیان بدۆزنەوە ، وە ، لە لایەکی دیکە بۆ بەرەنگاری بزوتنەوەی خوێندکاری شێوەی جۆربەجۆر بەکاردێنن . کۆڕە کۆنەپەرستەکانی بورژوازی هێندێک جار لاوان بە نەخوش و بە لارێ ، هێندێک جاریش بە گێرەشێوێن و سەرسەری ناودەبەن .

دەیانەوی بزوتنەوەی لاوان و خوێندکاران بە دیاردەیەکی هەلکەوت و هەر لەو کاتەشدا ناسلامەت و بێ رەگ و ریشە نیشان بدەن . وە گۆیا ئەوە تورەیەو بەرهەمی سیستمی سەرمایەداری نیە !

بەلام هێشتا سەدەی نوزدە تەوا و نەبوو کە لینین بە بۆنەی خۆ پیشاندانی لاوان و خوێندکاران دژی حکومەتی قەیسەری نووسی : **" لە نێو لاواندا کشانێکی بە شوق و پێش نەگر بۆ لای بیرو باوەری دیموکراسی و سوسیالیزم دەبیندرێ . رووناکبیران وەک رابردو بۆ لای کریکاران دەکشێن . هەرچەند بەندیخانەو شوێنەکانی دوورخستنەوە پر بون و ئاخنراون " .**

لینین تەنانەت ئەم پرسیارەشی دینا گۆڕێ کە : **" لەوانەیە مێژو لە خەباتی لێ براودا نەخشی قارەمانانە بەو خوێندکارانە بسپێرێ کە خەباتیان دەس پێ کردوە " .**

بۆ ل ٨

پاشماوەی ل ٧ ئەرکی خوێندکاران و لاوان لە قۆناخی ئێستادا

پاش پتر لە هەشتا ساڵ ڕاستی ئەم قسانەی لینین دەردەکەون - ئێستا دەبینین لاوان و خوێندکاران لەگەلێك وڵاتانی سەرمایەداری پێشکەوتوو، یا وڵاتانی خەریك بوژانەوە هەڵگیرسێنەری خەباتی دژی زوڵم و چەوسانەوەن،

دیارە جوڵانەوەی لاوان و خوێندکاران سەرەڕای ڕێبازی گشتی پێشکەوتنخوازانە لە کەم و کوڕی و هەڵەش بە دوور نیە. هێندێك جار ڕوون نەبوونی ئامانجەکان، بیرو باوەڕی خەیاڵی و دوورلە واقیعیەت، شێوەی ویشکە ڕۆیی، چەپی خوارو ئاژاوەچیەتی، لادەری ترۆتسکیستی و ئانتی کومونیستی لە بزووتنەوەی خوێندکاران و لاوان دا سەر هەڵ دەدەن. بەڵام ئەوەش هەر دەگەڕێتەوە سەر پلان و نەخشەو دەست تێوەردانی ئیمپریالیزم کە دەی دەخاتە نێو جوڵانەوەو بە کرێ گیراو و چڵکاو خۆری خۆی دەخزێنێتە نێو خوێندکاران، دیارە ناکرێ لەم بوارەدا کەم تەجروبەیی سیاسی و کزی ئیدئۆلۆژیکی و پێوەندی چینایەتی و تەبلیغاتی هەراوی ئیمپریالیستی لەنێو خوێندکاران و لاوان دا لە بەر چاو نەگرین.

بەڵام سەرەڕای ئەو هەموو کەم وکوڕیانە جوڵانەوەی لاوان و خوێندکاران لە جوڵانەوەی گشتی بۆ دیموکراسی و ئاشتی جیهانی و سوسیالیزم جیا ناکرێتەوە. بزووتنەوەی لاوان وخوێندکاران لە جەوهەردا هەڵچەرخێنەوە و خەباتە دژی نیزامی سەرمایەداری کە لە سەدەی ئەتۆمدا شێوە چەوسانەوەی کۆیلەتی بە سەر مرۆڤ دا سەپاندوە لە پەنا هەژاری و برسیەتی دا سەروەت و سامانی بۆ تاقمێکی کەمی چەوسێنەر وەسەر یەك ناوە.

تریاك و هیرۆئین و حەشیش و سەدان شتی کێز کەرو کوشەر لە وڵاتانی سەرمایەداری ڕۆژ بەڕۆژ پەرە دەستێنێ و بە قیمەتی لە بەین چوونی لاوان بە ملیون دولار دەخاتە گیرفانی بورژوازی چەوسێنەرەوە.

تەبلیغاتچیەکانی بورژوازی بۆ کەم کردنەوەی نەخشی چینی کرێکار لە خەباتی دژی سەرمایەداریدا، شێوەیەکی دیکەش بە کار دێنن ئەویش بریتیە لە ڕیایی و مە بی لە خوێندکاران و لاوان وە گەورە کردنی نەخشی ئەوان بە درۆ لە کومەڵ دا دەیانەوی وای نیشان بدەن کە گۆیا چینی کرێکار ئیتر وازی لە شۆڕش هێناوەو لەگەڵ سەرمایەداری ڕێك کەوتوە، گۆیا حیزبە کومونیستەکان ئیتر بوون بە هەلپەرست و لەگەڵ سەرمایەداری سازاون، کە واتە خوێندکاران ولاوان دەبێ ڕێبەرایەتی شۆڕش بکەن. تەواوی ئەم پروپاگاندەو پلان و فرو فێڵە بۆ ئەوەیە کە بزووتنەوەی خوێندکاران و لاوان لە خەباتی چینی کرێکارو زەحمەتکێشان جیا کەنەوەو خەباتی دژی ئیمپریالیستی و سەرمایەداری کزو لاواز بکەن.

لینین لە هەڵسەنگاندنی خەباتی خوێندکاران لە ڕوسیای قەیسەریدا دەیگوت : "خوێندکاران دەزانن کە تەنیا پشتیوانی خەڵك و بە تایبەت پشتیوانی کرێکاران دەتوانی سەرکەوتنی ئەوان دەستەبەر بکا. بۆ ڕاکێشانی ئەو پشتیوانیە خوێندکاران نەك تەنیا بۆ ئازادی ئەکادیمیکی (خوێندکاری) بەڵکوو بۆ ئازادی تەواوی خەڵك، بۆ ئازادی سیاسی دەبێ خەبات بکەن".

لە ئامۆژگاریەکانی لینینی مەزن و لە ئاقیکردنەوەی خەباتی خوێندکاری لە ڕابردوودا، ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە کە بزووتنەوەی خوێندکاران و لاوان بە بێ ڕێك کەوتن لە بزووتنەوەی گشتی خەڵك و پشتیوانی کرێکاران وزەحمەتکێشان ناتوانێ سەر بکەوێ و بە ئامانج بگا.

خەباتی خوێندکارن لە وڵاتانی دنیای سێهەم

خەباتی خوێندکاران و لاوان لە وڵاتانی خەریك بوژانەوە تا ڕادەیەك فەرقی هەیە. لەم وڵاتانەدا شێوەی خەبات بە گشتی دژی ئیستعمارو ئیمپریالیزم و حکومەتە دست نێژەکانە، خوێندکاران لە وڵاتانی خەریك بوژانەوە بۆ سەربەخۆیی ڕاستەقینەی سیاسی و ئابووری و کوتایی پێ هێنانی دەسەڵاتی ئیستعماری نوێ خەبات دەکەن. دیارە لە نێو خوێندکارانی ئەم وڵاتانەشدا پێوەندی چینایەتی و جیاوازی کومەڵایەتی زۆر جار دەبێتە هۆی ناکۆکی ڕیزی خوێندکاران و جوڵانەوەش لاواز دەکات. ✱

پاشماوەی ل ٦ کولتووری بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی

دەورێکی بنچینەیی دەگێڕێ لە چەسپاندن و پێشخستنی خاسیەتی پێشکەوتنخوازانەی نەتەوەیی و قول کردنەوەی گیانی خۆشەویستی نیشتمان و خەبات کردن لە پێناویان دا.

داکۆکی کردن لە دەستەو چینە زەحمەتکێشەکان و دەوڵەمەندکردنی سەرجەمی ژیانی ڕوحی و سیاسی گەلەکەمان.

کولتووری ڕوحی نەتەوەی کورد بەرهەمی ئەو کێشە کۆمەلایەتی و سیاسیانەیە کە کۆمەڵگای کوردستان بەخۆیەوە دەبینێ لە پرۆسەی خەباتی گەلی کورد دژی ئیمپریالیزم و ڕژیمە شوڤێنیست و دیکتاتۆرەکانی تورکیاو ئێران و عێراق وەلەپێناوی مافی بڕیاردانی چارەنووس دا. ناوەرۆکەکەی بە بیرو باوەڕی ئیدەئالی کومەلایەتی نوێ دەوڵەمەند دەبێ و ئامانجە نەتەوەیی و کۆمەلایەتیەکانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی کورد بە خۆوە دەگرێ. ئەو ئامانجە چلۆنایەتیانەی کە وەدەس هێنانیان بۆتە پێویستێکی بابەتی و حەتمیەتێکی مێژوویی، چونکە سەرجەمی چارەنووسی پرۆسەی پێشکەوتنی سیاسی و کومەلایەتی لە کوردستاندا بە جێبەجێ کردنیانەوە بەستراوەتەوە.

ئەو ڕۆڵە بنچینەییەی کولتووری ڕوحی لەسەر جەمی ژیان و خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەی کورددا دەیگێڕێ دەمانگەیێنێتە ئەم ڕاستیە کە جەنگی کولتووری بە بەشێکی سەرەکی لە جەنگی سیاسی لە قەڵەم بدەین. یان بە واتەیەکی تر جەنگی سیاسیمان لە بنچینەدا جەنگێکی کولتوورییەو بە پێچەوانەشەوە. بۆیە تووشی هەڵە دەبین کە لەو باوەڕەدا بین بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد دەتوانێ دەسکەوتێکی ڕاستەقینە وەدەس بێنێ بێ ئەوەی کولتووری دیموکراتی دەورێکی کاریگەر ببینێ. دیارە لەم وتارە کورتەدا دەرفەتی ئەوە نیە باس لە لایەن و ڕیبازە سەرەکیەکان و ئایدیالی کۆمەلایەتی کولتووری ڕوحی کورد بکەین. تەنیا بە پێویستمان زانی پەنجە بۆ پێوەندی دیالیکتیکی نێوان کولتوورو بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی کورد ڕابکێشین و ئەو پرسیارە بکەین :

ئایا بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی کورد کام سیاسەتی کولتووری بەڕێوە دەکات؟ کام پروگرام و بەرنامەی کولتووری بۆ خۆی دارشتوە؟ یان بە واتایەکی تر ئاخۆ بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد لە بنچینەدا بەرنامەو سیاسەتێکی کولتووری دەس نیشانکراوی هەیە؟ ئایا کاتی ئەوە نەهاتوە کە بەرنامەیەکی کولتووری فراوان وهاوبەش دابڕێژری کە نەك تەنیا ئامانجی ڕاونان و بەزاندنی ئەو کولتوورە کۆنەپەرست و دواکەوتوە بێ کە دووژمنانی گەلی کورد لە کوردستاندا بلاوی دەکەنەوە، بەڵکو ئاوێنەیەکیش بێ لایەنی شارستانیانەو مرۆڤ دووستانەو خەباتی گەلی کورد دەر بخات و جەکێکی فیکری و ڕوحی و ئیدئۆلوژی کاریگەری بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی گەلی کورد بێ.

وا دەزانم ئەو ئەرکە گرینگ و سەختانەی ڕوو بەرووی خەباتی گەلی کورد بوونەتەوەو ئەو مەترسیانەی هەڕەشە لە کولتوورەکەی و سەرجەمی بوونی دەکەن، ئەو ئەرکە دەخاتە ئەستۆی لایەنەکانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردو ڕووناکبیرانی پێشکەوتنخواز کە بیرێکی درووست لەم مەسەلەیە بکەنەوەو لێدوانێکی جیدی دەربارەی هۆیەکانی نەبوونی سیاسەت وبەرنامەی کولتووری و نەبوونی هاوکاری کولتووری لە نێوان ئەم لایەنە سیاسیانەدا بکەنەوە. ✱

تێبینی

گێڕانەوەی نووسراوەو بۆچوونی چاپەمەنی جۆربەجۆری جیهان لە بارەی کوردستان و ڕووداوەکانی نێو جوولانەوەی ڕزگاریخوازی کورد بەو مانایە نیە کە نیوەرۆکی باسکراوەکان بە تەواوی لەگەڵ بۆچوون و بیرو باوەڕی دەستەی نووسەران یەك دەگرنەوە. مەبەستی ئێمە ئەوەیە کە خوێنەرانی بەڕێز لە بۆچوون و بیرو ڕای ڕێکخراوەو حیزب و کەسانی جۆربەجۆر لە بارەی کوردستان و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد ئاگاداری یان هەبێ.

"سەردەمی نوێ"

بۆ ئاگاداری

ئابوونەی ساڵانە

١٢٠ کرۆنی سوێدیە.

P.O.BOX 7066
163 07 SPÅNGA
SWEDEN

Postgiro: 420 4506 - 2

Ji rup. 3

DÎTINA ÎSLAMÎYA Ji BO PIRSA KURDÎ

Derbarê Îran-Îraq û Turkiyê, gereke reftarek (Muameletek) rast û bi dad diger gelê wan welata bête kirin ku wê çaxê çi pêtvî bi otonomî yan cudabûnê nahit."

Refsincanî husa helwistê Îranê diyar diket beramber pirsa Kurdî, ku eger hat û rijêmek wekîranê li Îraq û Turkiyê hate ser kursîkê, wê çaxê Kurda pêtîvîyat bicinîne. Yanî xebata hinde salane Kurd ji bo mafin xwe diken dê bi avda çît. Çunkî Îslam perjanekî dinavbera çi netewa da nahêlît. Lê da em bîza ka ew dirûsim li Îranê bi cî hate?. Binyatê rijêma Îranê li ser. (Wîlyat Feqî) hatiye danan. Yanî mezhebê Şîe ku di carçova wî mezhebîda pirsa desthilatî û rêberiyê nehate birê birin. Bo nimone daxwaza (Celaleddîn Farisî) endamê serokatiya hizba komara Îslamî ji bo Serokatiya serek komarê kovara Îslamî ne wergirt, ji ber ku hav yan dayka wî efganye, ev jî li gor bendokê ji destore komara Îslamî.

Îslamî bitenê hizra xwe ligor pirsa kurdî û netewî rast dizanin û ew hemî hizrê din ne dirist dizanin. Evca hindek hêzên Kurd Pştî kungira tehran, di nivîsîn û axiftinên xweda dibêjin ku Îran temîz axa Kurdistanê naket, her bihindê raziye ku milletê Îraqê bi xwe paseroja xwe dîyar biket. Belê, carcara mezînê Îranê vê gotinê dibêjin. Lê kiryarê wan berûvajî hindêne. Çunkî demê wan devera Hacî Omran li kurdistana Îraqê girtî, navê wê kire (Binlindyên Sedir). Paşî her çend Îran serketinekê di serî da bi dest bînît , ew daxwaza hinde deverên zengînê Îraqê diket. Demê wan cezîra (Mecnon) girtî, ji xwera kire mercek boserî rawestandinê, ji ber ku xor neft lêye. Yan daxwaza bajarê Besra diken li hember zîyanên wan divan serî da.

Serokên Îranî rast û rast dibêjin kungereke rijêma paşa roja Îraqê gereke Îslamîya wek ya Îranê bit, çend caran Mumtezerî û Xomeniy ev tişte digotinên xweda gotine.

Hev dîtina xomeniy digel nûnerên meclîsa bilinda soresa Îslamî ya Îraqî, di rojnama (Elcî-had) jimare 286 di 27 nîsanê de belav bûye ku têda hatiye "Gereke destorê Îslamî ji bo paşeroja Îraqê darejin û kadirên sîyasî û eskerî ji bo amade biken" Ev yanî çi? YanîÎranê berî bihendê nîne ku milletê Îraqê bixwe paşroja xwe helbijêrît. Ew jî bi direwdibin ku Îran dixwazît milletê Îraqê rizger biket lew dirêjiyê bi şerê xwe didet. Wan heduwan kurdistan ji xwe ra kiriye zakê (Meydana) şerî û Kurdistan kavil dibit û kurd dibin qurbanî. gereke xelkê Kurdistanê û hêzên sîyasîyên Kurd dikijît çi binevê Îslmê yan her navê din, ew qet û qet mafên kurda li welatekê din nadet. Heyamen borî û şerê Îran, Îraqê diyar kir ku, ew hêza ji dil digel rijêma Îranî nebit, rijêma Îranê neko her harikariya wê naket, le wusa jî rêya hemî xebata sîyasî û eskerî jî dê lê girît.

Gereke Hêzên Sîyasîyên Kurd Avinekê li pişt xwe bi den û ji bo barê nuhe xê pir dijwar ew wecê jê wergirin.*

Cemşîd Heyderî

Ji rup. 3

FERHEG Û HUNER DINAV CIVKA KURDEWARIYE DÊ

Hinek nivîskar û şaîrên kurda hene bi hêceta "nivîsinek rîyalîst û ji bo ku şîir û pexşan yan jî eceb bi qişkî ew tiştên paqijin û têkilî karê sîyasî nebin" wan dest daye nivîsîne çend babetên sivik û bê naverok. Ji sexletên xwesrî (taybetî) vî renyê hunerî yan jî nivîsîne eve, ku naverok jû kakila ne zanist dixine qalibê zanistiyê. Ew ji bona xapandin û dilxweş kirina kesên gêl û gêj, ew havê edebe cwan lê dikin. Ev tuxmê nivîskaran yên ku nivîskarên xwe ji bo edebê ne petî (heresen) dixinkar, li ser demê belabûnê û biperr ketine edeb ketine edeb û Ferhenga rîyalîst, pêşketî û sosîyalîstî de ew hingê dê hîvya ken ku ji bermaka sifra çîna bindest bixûn. Eger usa jî nebit, dîyare ew tirsinokin lewma newêrin li hember kevneperêsîyê, serdestî û emperîyalîzmê rawestin. Lê ev çende ji mêje dinav çîhana ferheng û edebê pêşketî da hatîye hukimkirin. Ne huner ne jî edeb nikarin ji hîvî û xwezîyên dil dixwezît devkevin hen berhemekî edebî nîsana hindek hizrû bînane. Yan dijî hejar û bindestane. Yan jî digel wane û ji wan berevanîyê diket.

"Huner jî bo xatira hunerî" ev peyve bê xucû sergêjkere. Azadiya edebû hunerî û netagiriya wan bo çuloyên milletî, karekê bê wuce û xwe mîjolkirine bi gotinên sar û bêtam ve xwe vesartine li pişt kevne perêsîye.

Nivîskar, şaîr û hunermenden kurd nuhe ew li ser durrîyanê taqî kirina (Tecrubekirina) xwedane, bêguman ew jî rikman û duberekiya nav xwe rizgar nabin ne vavêrî li astê (Mistewa) xebata rigarî xwaza gelê me û bê tagirî dinavbera pêstenxwazî û kevneperêsîyêda, ne zanî û ser çemandine ji bo bindestî û çewsandinê, ku bêgoman hivîskar, şaîr û hunermandên kurd dê ji vê çendê dûr bin. *

SOLIDARITY WITH THE KURDISH PEOPLE

K. S. S. E. KURDISH STUDENTS SOSIETY IN EUROPE

DÎTINA ÎSLAMÎYA

Ji BO PiRSA KURDÎ

Eger em çarekî biser dîroka kurda li dapêka vî sedî (çerxî) da bînin, pire ji belgên berçave li dijî rijêmên kevneperêsên xwe biser milletên Îran-Îraq û Turkiyê dadaye. Dîroka vê çarêk çerxî ji bizava kurdî diyar diket ku ew rijêmên Îslamî yên kurdistan dagirkirî ji bo qutbir kirina kurda yek digirin û her karê ew bixwe biken ew her gurin (Gurgîn) di nav kevlê mîhe da. Sala 1963 leşkerî (Muşîr arif) î gundên Kurdistnê disotin, ku ew bixwe mirovek Hecî bû û xwe bi neteweperês û bisilman diniyasît. Demê Melayên bisilmanên kurd qur'an dibire bersingawan. Wan mela dikuştin û qur'an disotin û Gund talan dikirin.! Evro jî neteweperêsê Ereb Sedadam Husên. Ne ku her kurda di kujît û diguhêzît başûrê Îraqê û gunda disojît, lê bumbên jehrê dihavête wan.

Li Îrane û çend roja piştî şorişa Îslamî. Axondên wan kurdistana Îranê di nav xwînê da gevîzand. Pitir ji çil hezar Kurda binavê darê edaleta Îslamî kuştin. Kiryarên pasdarên Îslamê li Kurdistana Îranê kirin, bîra xelî li serdemê Holakoy Înave. Ya ku biserê şeş milyon Kurdên musilman înay, boserê çi kafir û bêdina ne anîye. Vaye nîmûnên edalet a dewleta Îslamî li hember milletê Kurd li Kurdistan Îranê.

Diser vê çendê ve hêşta Îslmîya Îranê dibêt ku ew dixwazît dikariya Kurdan biket û mafên wan bideta!! Di wê demê ku Kurdistan dibin lingên pasdarên Îranê da dinde, her wîdemî li Ravdiyo û rojnamên Îranî behs behsê (Pêşmergên musilmanên Kurde)! Dixwazin wusa nîşa biden ku kurdê Îranê dixweşîyê deye û hemî mafên xwe wergirtine, bitenê Kurdê Îraqê ya may ku dê bi vêka komara Îslamî ya Îranê gehte mafên xwe.

Lê da mêzkey Îslmaiya Xumênî çawa li pirsa Kurdî dinerît?

Dr.Ela kerim di rojnema (Sawt El-Îraq) jimara 62 suwat 1987 an de dibêje:

"Kurd netewek ne cudakiriye ji netewa Îslamî, lê divan çend salên dawî de li bin destê rijêmên core cor li Îraqê, ew toşî tepeseriyê bûne".

Deme ew dibe Kurd pişkekin ji netewa Îslamî, helbet ew ji hemî kurdare dibet. Lê demê ew behsê tepeseriya kurda diket, bitenê behsê Kurdê li Kurdistan Îraqê diket!!

Erê gelo qey Kurd li Îranê û perçên din he ne tosîwî derdîne? diyare ne!

Paşî ew dibê:

"Îslam çu perjanên netewî dinabeyna xelkî da nahêlît û tim wek hevin." Da em mêzeken ka ew gotin ta çend raste? Kurd li Îranê ji Kurdên Îraqê pitirin. Di zemanê Şahîda ew ji mafên xwe bê bahir bûn. Piştî nemana şahî, komara Îslamî çend xandingeh vekirin? Kîjan govar û rojnamên Kurdîne derdikenvin? Erê gelo Kurdan li Îranê mafên xwe wergirtine? Bê goman çi ji van li cem Îslamiya Îranî peyda nebûne. Piştî heşt salan tenê yek govar derdikevît. Diyare ew dixwazin Kurdê Îraqê jî wî mafî wergirît?

Dr. Ela dibêjît:

"Vegere birayên me yên Kurd ji bo pirsên siyasî ew ji roniya Îslamê bigerin". Lê Dr. Ela nimûnên ve çareseriye nîşa me nadit. Bê goman ew wek çareseriya li Îranê dizanît. Hêzên Îslamî helwîstê xwe navesêrin. Lê ji bo me kurda ku hinde salin ji bona mafên xwe şerê çekdarî dikeyn û bihizara qurbanî dane û bi sedan gund û bajarên me kavîl bune, çewe vî helwistî disergînin?

Da em carek din temaşekin dîtina hêzên Îslamî yê Îraqê bo pirsa kurdî çawane?

(Mehemed Heydarî) endamê komîta navîn ya meclîsa bilinda şorişa Îslmaî li Îraqê, di nav hevpeyvînekê da ku rojnama (El-Şehede) ji mere 30 çirya duwê 1986 an li ser pirsa kurdî dibêje:

"Hemî la gihiştine hev li ser care ser kirina pirsa Kurdî"

Her çende ew binyat ne di gotinên Heyderî û ne jî di beyannama kungira pistgirtina milletê Îraqê da nehatine diyar kirin. Lê ew dibêjit: "Ew pirsa ku eve çend salin Kolinyalîst agirê wê di Îraqa birîndarda xweş diken".

Vê hizrê cudayî tune ye dugel hizra hemî rijêmên Îraqê û Îranî û hizra nuhe ya Îslamî ya Îranî. Evcar hêzên ku hêsta dar di destê xwede negirtî ho bêjin, pa ger ew darî di destê xwede bigirin wê çi bikin.

Serokê meclîsa şora ya Îslam (Haşîmî Refsincanî) di kunferenseka rojnamegerida di bersiva xweda ji bo pirsyara peyamnêrê rojnema "Yenî Goneş" li ser pirsa Kurda û bi hevhatina du hêzan. Ew pirsî bû: "Eger Kurdistana paqê serxwebûn wergirt, hûn dê qayîl (razîl) bin ku Kurdîstana Turkîyê û Îranê ji serxwebûne wergirin"? Wî bersiva wî ho da bû: "Eger rijêmek millî û rast li Îraqê hate serbukim, em bawer dikin ku hêzên xebatgêrên Îraqê şerê wê naken. Çunkî şerê wan egera çend serûberên alizîne.

R. 4

FERHEG Û HUNER DINAV CIVKA KURDEWARIYE DÊ

Di kaûdanên evro yên kurdistanê de, tu tiştekî bêla û ji xwe hilatî û hegirêdayî siyasetê tuneye. Her tiştê bêtenav zakî (meydanê) ew berhemê çen hizirkirnaye û tagirîya bîr û bawerên xudanê xwe diket. Ew bi wê yan karekê welatparwerî diket û xelkî lidûn doza wane rast û rêya rast birê dibet û dust û dujmina xweya diket, yan jî ew ketîyê rêya bêbextiyê û ser şorîyê û dixwazit xelkê din jî naxi hazîrînît. Hosa wîpira xwe û gelê xwe hinda kiriye û biderdê miletê xwe na êşît.

Dîyare ku saîr, hunermend û nivîskarên kurd ku ji tex û çînên ji hev cuda hatine û nuhe ketine qad bizav û xebatê, bêguman dike. hev yêk li dûv hizrûbîrên xwe pirsênsîyasî sîroveî Hind jî wan hizir diken ku qelem tenê ji bo reşkirina kaqezan bikar têt bêy ku ew bizanin ji bona xizmeta doza wan a evro ya gellerî çi wuç (feyde) heye? xizmeta kê diket? Çend digel hizrûbîrên pêşkeftî da hev digirît? Ew nivîkar û henermendên ku berhemê wan ne jibo xizmeta millet û gellê wane, mixabin ku ew liser rêyek çewt diçin û layên pasverû wucê ji berhemên wan dibînin Helbete dinav kurdanda nivîskarên wusa hene ku, heya wan ji derdû kulê milletê xwe heye. Ew di hemî demada nivîsînên xwe ji bona xizmeta gelê xwe bikar tînin, rêya rasta xebatê nîsa gelê xwe didin û dust û dijminnên gelê xwe di varêrin (Ji hev cuda dikin) Aronka bizav û xebatê berdiden xelkî, dinav çîne tepeser (bindest) a millete xweda xwe di bînin û bereveníyê ji çîna karker û rêncberdiken. Bi bêr û bawerên pêsvero, dimukrasî û sosyalîstî, dujminatîya senxwaz,dagîker û sosyalîstî, dujminetiya şerxwaz, dagîker û kevneperês diken û xwe dinav rêza şoresgêrên pêşketî de diniyesin.

r.4

KONFIRENSA ROJHILATA NAVÎNÛ PIRSA KURDÎ

dewleta mîsrê xweya bû ku hîç giniftanyek cîhanî bêy beşder bûna yekêtîya Sovyet çare ser nabe. Wan ji nû zanî ku bastirin tiştê ew pêşniyara Sovyetî kirî ji bo çarekirina wê nexweşîyê û wana ji nû qebûl kir. Nuhe bitinê devlet Îsraîîlê divê ku cuda cuda û kit kit û bêy beşdariya rêkxirawa riğariya Felistinî got û bêja biket. Rûdanên nav hukmeta Felistinê diyar diken ku ew ser ji wesanên Îsraîlêye. Wezîrê derve razîye bo kunfirense û serok wezîrdijîye.

Ku dibên nuhe alozî ketiye nav dewleta Îsraîlê ji ber vê çendê. Lê ev şerê cuhîyaçi ji hinde kêm naket, ku wê pêşniyara Soviyetî cihê xwe yê girtî, û hemî ew layên ku bi pirsa rojhilatanavîn ve giradayî û endamên herdemî yên meclisa dewletêt hevbîyî û heta welatên bazarê hevpişkê ewrupî jî gehiştine wê rastiyê ku baştirîn rê ji bo çare kirina giriftariya ereba û cuhîya û pirsa Felestîênê, girêdana wê konfiransê ye ya ku mebest ji wê kunfiransê ji bo çarekirina alozîya ereba û cuhîya ye ke ewjî dîyar kirina mafên gelê Felistinî ye di zivrîna ve da bo welatê xwe û dana na dewleta xwe ya ser bixwe liser axa xwe ku jilayê Îsraîlê ve bi resmî bête nasîn û aştî li wê deverê peyda bibît.

Erê gelo, ma her hind?

Giriftarîya rojhilata navîn hertenê pirsa Felistîn û alozîya ereba û cuhîya ye?

Welatên hevbûyî û civîna netewên hevbûyî gereke bitinê pirsa Felistînî bi girgtarîya rojhilata navîn bizanin?

Heta kengî cîhana mirovatî, demokratî û sosyalîst de li hember pirsa gelekî 20 milyonî ku ji hemî mafên xwe bê bahre xwe mit û bê deng ken?

Em di bêjin ku pirsek pir mezintir li rojhilata navîn heye û pêtvî çare ser kirinê ye,ku ew jî pirsa kurdîye. Pirsa gelekî 20 milyon kû liser pîlana emperyalîzmê dinavbera çar dewletan de hatîyepişk kirin û ji hemî mafên xwe bê bahir maye.

Pirsa gelekî ku nûhe çar dewlet wekî hovan ber bûne gîyanê wî û bi kuştin, sotin, derbider kirin û bi bumbên jehrê dixwazin qutbirrîya wan biken. Pirsa gelekî kû ji bona mafên xwe û jîna serbilin li ser axa xwe û diyar kirina mafê çarenivîsa xwe li ber xwe dide û naxwaze êdî di dawîya çerxa bistan de ew bindest bijît. Rojhilata navîn bêy çara pira kurdan, ew çicar aştî û tenahiyê nabînît. Ew karên evro li kurdistanê dibin, neku ji pirsa felistîn û cudahîya cînatî ya Îsraîîl û rêkxirava Emel da nîne, li ew şermû hetike ji bo karên nav dewletî.

Em hîzbên ku li kurdistan dixebitin haydar dikin ku ew bi program û nexşên siyasî û helwîstekê hevgirtî binav netewa kurd (neko bo filan hizb û bêhvan serokî) ew xwe ji bo kunfiransa Rojhilata navîn amade biken.

Bila bi şandina dalehî, biruva û nivîsîna ew çave komela netewên hevbûyî ji bo pira kurdî bikişin. Em daxwazî ji civîn û rêkxirawên kurdî li derve dikin ku ew bi telegiram û naman û girêdana kor û sîmînaran çavê raya tevayî ya ewrupî ji bo serûberên evro yên kurdistanêva bikêşin û pîlana xwe bêdeng kirina civata netewên hevbûyî li ser pirsa gelê me bişkênin. *

KEMPA RIMADÎ LI IRAQÊ

Bînayek hêja binavê (N.A) namek liser serûberê kempa (Orduga) rimadî li Iraqê ji mere sandiye, emê ji xwîndevanêt hêjare belav ken:

.Piştî dest pêkirina serê Iran-Iraqê, ku bo egera wêran, sotin û nemana gelek gund, bajar û binkêt aborî û kuştin û mal wêran bona xelkekê zor. Ew xelkê li ser sînorê Iraqê ji ber şerrî û ji tirsa mirnê revîn çone nav iraqê û hindik jî bona êxsîrêt leşkerê Iraqê.

Li destpêkê gelek ji wan êxsîra xistine nav zîndane, lê ji ber pirbona zîndan, hecar li dişta Rimadî bo wan zîndaneke dervale (Ordigayek) dirûst kirin û hemû Kurdet Kurdistana Iranê ku çone Iraqê têde kom kirin.

Ew Kurdên ku ji ber zulma Xumênî revîn û li Erebet. Deskere Çwarta û Helebce li devera Silêmaniyê komkirin, ew xistine bin çûvê leşkerî û li bin çavê polîsêt (emna) Iraqê birne desta Rimadî nêzîk 200 Km. rojavaya Baxda.

Ordûgaye Rimadî 30 Km. jêriya Rimedî li deste û li berlêva rûbarê Furat çêkiriye. Desteke çûl û rût û zuha û çar rexêt wî sîme kirine. Wek Zîndaneke mezine, niwanek tuneye ku kesê li ser kerata mirnê jî serê xwe bidet bin. Ji bilî esmanê kûrû pehîn û germa çil derecî tiştek tuneye. Çend kesan ji Kurdêt bext res û hejar ji germade xwe koştin. Piştî du mehen, hetin hinde kûn (xîvet) danan, ew jî wek (gundek û gundorek) têra kesê nekir. Bahra pitir ji xelkî ku nêzîkî 26 hezar kesan bên bê xîvet man. Heta 18 mehan pare nedane keskekî. Xelk neçar bo, bi şev û bi dizî derkevin û cilêt xwe bifrosin û li şûnê tiştêt xwarnê bikirin. Di zivistanê de, çend caran hukmetê ava Firatî berda ser ordugay, di egerê de çend kes nexasme zar û ji ser ma mirin.

Piştî gelek gazinde û gileyiyan, her kesekî 25 dînar, du kesan 30 dînar, 3 kesan 50 dînar û 5 kesan 70 dînar danê. Demê du salan nehêla kesek ji ordugey derkevît. Paşî ji wanre firosgayek dana ku xelk tista jê bi kirin.

Ji nesaxare dixtor û dermen nebon. Wan du salan pitir ji 3 hezar kesa mirin û her li kêleka ordugay vesartin, piraniya wan jin û zarû bûn. Jinan li ber kuna agir dikir ji bo xwarnê biken û zorcara agir bi kûnî diket û zarûyên nesax têde disotin, ji bo êskence dana xelkê her karcara dihatin û bi heceta çekî xelk mêze dikirin. Çend kes digirtin û piştî demekê dirêj êskence dikirin û dizivrandin, ku hindeka dev û dranê wan sikandi bon. Ji bo ku xelkê bitirsînin çend kesek digirtin û serê wan (pora wan) ditiraşî û bi dûv Erebana ve dikirin û linav ordugah digêran. Hindek direvîn, ew da girin û bene nav êxsîrêt şerî û ji wan hisab ken. Dest dirêj, li ser jinan, casos danan, birina xelkê bo şerî simayê Beisîyan bo ku mirov nikarêt xeber jê bi det.

Nesaxiya Melarya, ne bo na germatî û edebxana, piştî û toza germê, bone egera mirin din bon û gelek cara xwe kuştinê. Demê endamêt xaça sor dihatin, sîxorêt emna Beisîdigel bon, ji bo bizanin ka ce xelk dê çi hêjin. Eger êkî şikyat kiriba, ew digirt û piştî çend mehan ji îşkencê danê, dizivrandin, ku hindek piştî du mehan dimirin. *

XWEDI:
Dr. Cemşîd Heyderî
BERPIRSYAR& REDAKTOR:
Kerîm Hussamî

Serdema Nû

JI ALÎ DESTEYA NIVÎSKARAN VE TÊT BELAVKIRIN

P.O.BOX 7066
163 07 SPANGA
SWEDEN
Postgiro: 420 4506 - 2

Sal 2 HEJMAR 17 Heziran 1987 Biha 10 skr.

KONFIRENSA ROJHILATA NAVÎNÛ PIRSA KURDÎ

Li gor xeberdan û axiftinên kesên siyasî yên rojava û wilatên ereb, piştî çend salan gotgotê û vecûnê, konfirensa navnetewî ji bo careserkirina mesela rojhelata navîn û peydakirina aştî û fenahiyê li wê deverê, ne dûre sala bihêt bête girêdan.

Hizra pêkanîna wê konfirensê ji bo çareser kirina alozîya navbera ereba û cuhiya û pirsa Felestînê, ji layê êketiya Sovêtî hate gorê. Berî çend salan nûnerê dewleta Sovyetî li nav welatên hevbûyî da pêşniyarek ji bo vê çendê pêşkêşkiribû, ku bi besdariya ber pênc endamên herdemî û erebên xudan welatê dagîrkirî û rêkxirava Felestîn ku nûnerê rastê gelê felistînêye, bête girêdan. Ev pêsniyare her roja êkê ji layê emrîka û Îsraîlê ve ne hate qebûl kirin. Dewleta Misrê jî ku nû ketibû nav heriya peymana (Kampdêvîd) ew pêsniyar li dilê wê jî nehatibû, wê hizirdikir ku peymana (Kambdêvid) dê pira felestînê çareser ket. Emrîka jî nedixwast ku destê sovîyet bikevîte nav pirsa Felestînê, wan hizir dikir ku bi lêkaştbûna mis û Îsraîlê hemî tist temam bûn. Van heyamên bûrî, çend hewlidan hatin kirin jilayê çend bûrî, çend hewlildan hatin kirin jiyalyê çend rijêmên kevneperêsên erebî ve û hatin û çûn û hev dîtin digel cuhîya kuçarekê li wê pirsê biken. Wan dixwast bireya Mir Husênê Ordunê pirsa felestînê çareser biken û xwîna hezaran xelkê felestînê bi her we biben. Destpêka vê vîlanê liser demê Enwer Sadatî Kambdevîd berhev kir û dixwast welatên din yên erebî ji têda bikdin. Deme ew nexse bicî nehatî, wan vê carê nexşê bo serê Îsraîla digel ereba di Lubnan va kişa.

Piştî 20 rojan bi hemî jîyana xwe ya serbazî beringariya qehremanêt Felistînê Îsraîl siya li ber cavên 20 deletên erebî Lubnanê dagirbiket. Hatina tevengçiyên emrîkî û serbazên Ferensî bo deverê, pişkek bû ji vê pîlanê. Lê dengê hêzên pêşketî û demokratîk û xebata hêzên Lubnanê û gelê Felistînê, ev pîlane rûreş kir û piştî ku çend serbazên wan hatine kuştin, Emrika û Ferensa neçar zivirîn. Demê vî nexşey jî feyde nekiri, aştbûna melik Husên û Yasir Erefatî îna gorrê, dinav bera hêzên Felestînê de dilnexweşî peyda kirin. Kombûna meclîsa Felistînê milî beyku hinek hêzên demokratî yen Felestînî beşdar bin li Omanê gehiştin wê cendê ku desteka hefpişka Ordinî Felîstînî de hevpeyuînên nav dewletîda beşdar bin û navê wê rêkketinê kire (Rêkketina Ordinê), ku jiyê (emrê) wê ji dirêj nebû.

Hêrişên rêkxirava Emel ya sîre bo ser ordogayên Felistinya û birrina ev û karebê ji wan û kustina jin û zarowên wan yên bê guneh û bê dengîya welatên erebî li hember kiriyarên (Emel), pişkek din bû ji wê pîlanê Piştî çi ji van pîlana bi cî nehatin û nesiya (nikarin) bi kuştin û birrînê xebata wî milletî bê deng biken. Ji layekêjdin ve bo emperyalîzma emrîkî û hevpeymanên wê û ji wan jî

R.2

DÎTINA ÎSLAMÎYA JI BO PIRSA KURDÎ

Pirsa kurdî di Îranê û Îraqê de yan di welatên Îslamî da netiştekî nûye. Ne nuheye ew kurdistanê bi Îslamê ve nav diken. Her ji demê peydabûna wî olî (dînî) wan ew biser kurdistanê û milletê kurd dadaye û Kurda gele qurbanî gorî kirin e û zor zanayên Îslamê kurd bûn. Yêk ji wanên ku navê wî di mêjoya Îslamê de dibiriqît "Selaheddînê Eyobî" ye. Dêmê ku tevgera rizgarixwaza Kurdî destpêkirî, gelek serkêsên wan berxwedanan mirovên olperês û serkêsên dinî bûn. Nexasme di çerxê 17 da berxwedana Şêx obeydullayê Nehrî 1880 berxwedana Şêx Mehmûd 1919 ya Şêx Seîdê Pîran 1925, berxwadanên şêxên Barzan û ya pêşewaî Qazî Mehemmed.

Lê da em bizanî bersiva wan deweletan yên ku bi Îslamê dixurrin û dibên em bi wê kardikin, hember pirsa kurdî çi bû?

Kurdan ji bona Osmaniyên Sinne û Îraniyên Şîîê dirîya Îslamêda qurbanî didan û wan jî li şûna hindê û qenciya kurda. Xendiqandin, Mal xirab kirin, kuştin derbiden didane kurda! Bi çendan rengan berexwedanê Kurdan gunehkar kirine û ser lê birîne, bêy ku ke sek xwe li hember firmanên wanên serbirînê bilivîne û kesî pişta kurdê lêqewîmî yê bisilman nekirye. Eve di çarçova dewletên Îranê, Îraqê da. Lê piştî Şerê yekem ê cîhanî û nemana emberatorîya Osmanî û dagîrkirina deverê ji layi Îraq-Turkiye û Surîye. Hingê zulm û zordarî jî pitir lêhat li ser Kurdan Engiliz û Ferensa ku xwe kiribû ber pirsyarê gellên bindestû mafxwarî. Her bumb û firrokên wan bûn gund û bajarin kurdistanê kavil û xirabe dikirin û Kurd dinav xwînê de xendigandine û memê xarokên Kurda peqijiande bi erdi ve. Lê çima me nedî karbidestên Îslamî li Îran-Îraq,Turkiyê û Surîyê dengê xwe bilind ken û nerazibûna xwe derxin!! Şovjînî û tuxumperîsên Turk-Faris û Ereb, li bin perda netewî û Îslamî kurdin bisilman dikujin, disojin û bajar û gund û malên wan kavil dikin wan ji warê bav û kalê wan derdixin.

R.3

FERHEG Û HUNER DINAV CIVKA KURDEWARIYE DÊ

Her wek dinav hemî civakên xudan çînên (texên) cuda cuda, wusa jî dinav civaka kurdande huner û edeb hebûye û volê xwe dîtiye, çi bibaşî yan xirabî. Huner û edeb (tore) wek her berhemek din yê resenbirî, xizmet ji cîneka komel va diket û tagiriya layekî ji duwan digirît. Huner û bi tevayî edeb di wî warî de barê xwe bicî di îne. Tore (edeb) bi şîr û pexsanê karj li ser dil û hinavên mirovan diket, wa li mirovan diket ku yan ew xwe melisînin yan jî leber xwe biden li hember herbûyerekê.

R.3